

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

**Возняковська К.А., Факас І.Б.
Біленець Д.А., Тодорюк Д.Б.**

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

*Навчально-методичний посібник для здобувачів передвищої
освіти освітнього ступеня «фаховий молодший бакалавр»
за спеціальністю 081 «Право» у
Чернівецькому фаховому коледжі Київського університету
інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична
академія»*

Чернівці, 2024

УДК: 347(477)(075.5)

Рекомендовано до друку

Навчально-методичною радою Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»,

Протокол № 4 від 28 листопада 2024 р.

Рецензенти:

Цуркан-Сайфуліна Ю.В. - д.ю.н., професор, професор кафедри загальнотеоретичної юриспруденції та прав людини Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»

Глиняна К.М. - к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Автори:

Возняковська К.А. – д.ю.н., професор, викладач вищої категорії Чернівецького фахового коледжу КУІВТП, завідувач кафедри цивільного, господарського права та приватно правових дисциплін Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту НУ «Одеська юридична академія».

Факас І.Б. - к.ю.н., доцент, викладач вищої категорії Чернівецького фахового коледжу КУІВТП, доцент кафедри цивільного, господарського права та приватно правових дисциплін Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія».

Біленець Д.А. - к.ю.н., доцент, викладач вищої категорії Чернівецького фахового коледжу КУІВТП, доцент кафедри цивільного, господарського права та приватно правових дисциплін Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія» .

Тодорюк Д.Б. – викладач Чернівецького фахового коледжу КУІВТП Національного університету «Одеська юридична академія» методист Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія».

Возняковська К.А., Факас І.Б., Біленець Д.А., Тодорюк Д.Б.
Цивільне право: навч.метод. посіб- ник для здобувач. передвищої освіти ступеня «фаховий молодший бакалавр»/Возняковська К.А., Факас І.Б., Біленець Д.А., Тодорюк Д.Б., Чернівці, 2024. 98 с.

Навчально-методичний посібник розроблений відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Цивільне право», яка є обов'язковою складовою для здобувачів передвищої освіти освітнього ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 081 «Право».

©Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут Національного університету «Одеська юридична академія», 2024

© Возняковська К.А., Факас І.Б., Біленець Д.А., Тодорюк Д.Б., 2024

ЗМІСТ

Вступ

Структура навчальної дисципліни

Зміст навчальної дисципліни

Плани практичних занять

Завдання для самостійної роботи

Теми рефератів

Запитання, винесені на іспит

Рекомендована література

ВСТУП

Цивільне право є фундаментальною галуззю права, що регулює майнові та особисті немайнові відносини між фізичними та юридичними особами на засадах рівності, автономії волі та майнової самостійності учасників цивільного обороту. Вивчення цивільного права є ключовим етапом у формуванні правової свідомості, професійної компетентності та практичних навичок майбутніх фахівців у сфері права.

Програма курсу охоплює вивчення базових положень цивільного права, зокрема правового статусу суб'єктів цивільних правовідносин, права власності та інших речових прав, зобов'язального права, договірних та позадоговірних зобов'язань, а також правового регулювання спадкових та особистих немайнових відносин.

Методичний посібник розроблений з урахуванням сучасних освітніх стандартів і вимог, що висуваються до підготовки здобувачів освіти освітнього ступеня фаховий молодший бакалавр. Він містить теоретичні та практичні матеріали, що дозволяють студентам не лише засвоїти основні положення цивільного права, а й навчитися застосовувати їх у реальних правовідносинах, вирішувати юридичні колізії та обґрунтовувати правові позиції.

Предметом вивчення цієї дисципліни є не лише норми цивільного права, а й правові механізми, що регулюють цивільно-правові відносини, їхні джерела, принципи, способи реалізації прав і обов'язків, а також методи захисту порушених прав. У межах курсу студенти опановують структуру цивільного законодавства, особливості правозастосовної практики, знайомляться з основами юридичної аргументації у сфері цивільних правовідносин.

Дисципліна охоплює вивчення широкого кола питань, серед яких: загальні положення цивільного права, зокрема

принципи, джерела, суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин; речове право, що включає поняття власності, володіння, користування та розпорядження майном, а також способи захисту майнових прав; зобов'язальне право, яке розглядає договірні та позадоговірні зобов'язання, їхні види, умови виконання та відповідальність за порушення; спадкове право, що регламентує порядок спадкування за заповітом та за законом, права та обов'язки спадкоємців; особисті немайнові права, серед яких право на ім'я, честь, гідність, ділову репутацію та захист персональних даних.

Вивчення дисципліни базується на аналізі чинного законодавства, судової практики та доктринальних положень, що дозволяє студентам не лише розуміти нормативно-правові акти, а й ефективно застосовувати їх у реальних життєвих ситуаціях. У процесі навчання використовуються різноманітні методи: лекції, семінарські заняття, дискусії, моделювання правових ситуацій та кейс-методи, що сприяють розвитку критичного мислення та навичок правозастосування.

Основною метою викладання курсу «Цивільне право» є надання студентам системних знань про цивільно-правові норми, їхній зміст, функціональне призначення та механізми реалізації. Навчальний процес спрямований на формування навичок аналізу правових норм, їхнього тлумачення та практичного застосування в юридичній діяльності.

Студенти повинні оволодіти теоретичними знаннями та практичними вміннями щодо правового регулювання договірних і недоговірних зобов'язань, особистих немайнових відносин, інституту права власності, спадкового права, а також судового захисту цивільних прав.

У процесі опанування дисципліни здобувачі освіти мають:

засвоїти основні принципи, категорії та джерела цивільного права, його місце в системі національного законодавства.

опанувати норми, що регулюють цивільно-правовий статус фізичних та юридичних осіб, особливості їхньої правоздатності та дієздатності.

вивчити інститут права власності, види власності, способи набуття, реалізації та захисту майнових прав.

ознайомитися з правовими механізмами регулювання договірних і позадоговірних зобов'язань, юридичними підставами їхнього виникнення, виконання та припинення.

сформувати навички аналізу цивільно-правових договорів, їхнього укладення, виконання, зміни та розірвання.

вивчити правові засоби захисту прав і свобод у цивільному праві, оволодіти методами вирішення спорів у сфері цивільних правовідносин.

опанувати правове регулювання спадкових відносин, механізми успадкування за законом та заповітом.

навчитися тлумачити правові норми та застосовувати їх у конкретних життєвих ситуаціях.

Після опанування дисципліни «Цивільне право» здобувачі освіти зможуть:

- розрізняти основні цивільно-правові інститути, їхні функції та застосування;

- застосовувати норми цивільного законодавства при вирішенні юридичних питань;

- здійснювати аналіз цивільно-правових договорів, визначати правові ризики та наслідки їх укладення;

- використовувати цивільно-правові механізми захисту порушених прав;

- кваліфікувати та аналізувати цивільно-правові правопорушення;

- використовувати набуті знання у юридичній практиці, під час розгляду цивільних спорів та складання процесуальних документів.

Методичний посібник дозволяє здобувачам освіти не лише вивчити теоретичні аспекти цивільного права, а й отримати практичні навички роботи з нормативно-правовими актами, судовою практикою, навчитися застосовувати норми цивільного права в реальних життєвих ситуаціях.

Особлива увага приділяється аналізу договірних зобов'язань, юридичної відповідальності, правового регулювання майнових та немайнових відносин. Практичні завдання спрямовані на розв'язання типових юридичних ситуацій, що дозволяє студентам глибше розуміти механізми цивільно-правового регулювання та готуватися до майбутньої професійної діяльності.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/ п	Тема	Лекц. 3-тя (год.)	Пркт. 3-тя (год.)	Сам. р. (год.)
1.	Вступ до цивільного права. Джерела цивільного права. Загальна характеристика цивільних правовідносин	2	2	4
2.	Суб'єкти цивільних правовідносин	2	2	6
3.	Об'єкти цивільних прав	2	2	4
4.	Правочини	2	2	6
5.	Відповідальність в цивільному праві. Захист цивільних прав	2	1	4
6.	Представництво в цивільному праві. Строки та терміни в цивільному праві	2	1	4
7.	Загальні положення про речові права. Право власності. Права на чужі речі	2	4	6
8.	Зобов'язальне право. Засоби забезпечення виконання зобов'язань.	2	4	8
9.	Загальні положення про цивільно-правовий договір. Договори про передачу майна у власність	2	2	6
10.	Договір найму (оренди) та його різновиди.	2	2	6
11.	Договори про виконання робіт та надання послуг	2	2	6
12.	Договори, пов'язані з розрахунково-кредитними	2	2	6

	відносинами			
13.	Інші види договорів в цивільному праві.	2	2	6
14.	Загальні положення про недоговірні зобов'язання.	2	2	6
15.	Загальні положення про спадкування. Спадкування за заповітом. Спадкування за законом	4	2	8
	Всього	32 г.	32 г.	86 г.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ВСТУП ДО ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Поняття та значення цивільного права. Цивільне право як одна з основних галузей приватного права, що регулює майнові та особисті немайнові відносини. Роль цивільного права у правовій системі України: забезпечення стабільності правового регулювання, захист приватних інтересів громадян та юридичних осіб. Цивільне право в умовах воєнного стану.

Предмет цивільного права. Відносини, що регулюються цивільним правом: майнові відносини – правовий режим володіння, користування та розпорядження майном; зобов'язальні відносини – договірні та позадоговірні зобов'язання; особисті немайнові відносини – захист честі, гідності, ділової репутації, авторські права.

Принципи цивільного права.

Методи цивільно-правового регулювання. Диспозитивний характер цивільного права: свобода договору, рівність сторін, самостійність у встановленні прав та обов'язків. Заборона зловживання правом та необхідність дотримання принципів добросовісності та справедливості.

Поняття та значення джерел цивільного права. Джерела цивільного права як сукупність нормативних актів, що визначають зміст, принципи та механізми регулювання цивільних правовідносин. Їхня роль у формуванні правозастосовної практики, забезпеченні стабільності та передбачуваності правових норм.

Цивільний кодекс України як головне джерело цивільного права. Його структура: загальні положення, право власності, зобов'язальне право, спадкове право, особисті немайнові права. Значення ЦКУ як універсального регулятора цивільних правовідносин.

Поняття цивільних правовідносин. Цивільні правовідносини як правові зв'язки між суб'єктами цивільного права, що ґрунтуються на рівності сторін, автономії волі та майновій самостійності. Відмінність цивільних правовідносин від адміністративних, господарських та трудових правовідносин.

Структура цивільних правовідносин. Суб'єктний склад цивільних правовідносин. Види суб'єктів цивільного права: фізичні особи, юридичні особи, держава. Фізичні особи: правоздатність і дієздатність, обмеження дієздатності. Юридичні особи: загальна характеристика, види юридичних осіб, особливості участі юридичних осіб у цивільних правовідносинах. Держава як суб'єкт цивільних правовідносин.

Об'єкти цивільних правовідносин: речі, гроші, цінні папери, результати творчої діяльності, нематеріальні блага. Зміст цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин. Майнові та особисті немайнові правовідносини. Абсолютні та відносні правовідносини. Регулятивні та охоронні правовідносини.

Підстави виникнення та припинення цивільних правовідносин. Юридичні факти як основа виникнення цивільних правовідносин. Договори, правочини, судові рішення, адміністративні акти, заподіяння шкоди як підстави для виникнення цивільних правовідносин.

Особливості цивільних правовідносин в умовах війни. Адаптація цивільного законодавства до реалій воєнного стану.

ТЕМА 2. СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Поняття та правовий статус фізичних осіб. Фізична особа як основний суб'єкт цивільних правовідносин. Визнання особи носієм правоздатності та дієздатності. Співвідношення понять «громадянин», «іноземець», «особа без громадянства».

Правоздатність фізичних осіб. Здатність мати цивільні права та обов'язки. Загальна правоздатність фізичних осіб. Обмеження правоздатності: випадки, передбачені законом. Право фізичної особи на ім'я, честь, гідність, особисту недоторканність, житло, свободу пересування та вибору місця проживання.

Дієздатність фізичних осіб. Зміст цивільної дієздатності: здатність набувати права та виконувати обов'язки власними діями. Види дієздатності: повна, часткова, неповна та обмежена дієздатність. Особливості цивільної дієздатності неповнолітніх осіб та малолітніх осіб. Надання повної цивільної дієздатності через емансипацію та реєстрацію підприємницької діяльності.

Обмеження та позбавлення дієздатності. Юридичні підстави та наслідки обмеження дієздатності. Визнання особи недієздатною: судовий порядок, призначення опікуна. Відновлення дієздатності через суд.

Опіка та піклування. Зміст та порядок встановлення опіки та піклування над особами, які не можуть самотійно реалізовувати свої права. Повноваження опікунів та піклувальників.

Правовий статус фізичних осіб в умовах воєнного стану. Особливості здійснення прав фізичних осіб під час воєнного стану. Обмеження свободи пересування, мобілізація, введення спеціальних правових режимів для певних категорій осіб. Захист прав внутрішньо переміщених осіб, біженців та осіб, які перебувають у зоні бойових дій.

Поняття та загальна характеристика юридичних осіб. Юридична особа як організація, що має відокремлене майно, самостійний баланс та може набувати цивільних прав і обов'язків. Види юридичних осіб за метою діяльності: комерційні (підприємницькі) та некомерційні (громадські організації, благодійні фонди тощо).

Створення юридичних осіб. Загальний порядок створення юридичних осіб: установчі документи, державна

реєстрація, набуття статусу юридичної особи. Відмінності у процедурах створення для різних видів юридичних осіб. Особливості державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

Правоздатність та дієздатність юридичних осіб. Загальна та спеціальна правоздатність. Здатність юридичної особи укладати договори, бути стороною у судових справах. Відповідальність юридичної особи за свої зобов'язання. Органи управління юридичної особи.

Господарські товариства та їх форми. Повні та командитні товариства. Товариства з обмеженою й додатковою відповідальністю. Акціонерні товариства. Створення окремих форм господарських товариств однією особою. Виробничі кооперативи. Споживчі кооперативи, товариства власників житла, громадські об'єднання, інші форми непідприємницьких товариств. Правовий статус установ.

Припинення юридичних осіб. Підстави та способи припинення діяльності юридичних осіб: ліквідація, реорганізація (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення). Особливості банкрутства як форми ліквідації юридичної особи. Відповідальність юридичних осіб. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб за порушення договірних зобов'язань, завдання шкоди, недобросовісну конкуренцію. Адміністративна та кримінальна відповідальність посадових осіб юридичних осіб.

Особливості правового статусу юридичних осіб в умовах воєнного стану. Поняття держави як суб'єкта цивільних правовідносин. Держава як особливий суб'єкт цивільного права. Принцип рівності держави з іншими суб'єктами цивільних правовідносин. Суверенітет держави та його вплив на її цивільну правоздатність. Цивільна правоздатність держави. Форми участі держави у цивільних правовідносинах. Цивільно-правова відповідальність держави.

ТЕМА 3. ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Поняття та загальна характеристика об'єктів цивільних прав. Об'єкти цивільних прав як матеріальні та нематеріальні блага, щодо яких встановлюються цивільні права та обов'язки. Види об'єктів цивільних прав. Класифікація об'єктів залежно від їхньої природи та правового режиму.

Речі як основний вид об'єктів цивільних прав. Поняття речей у цивільному праві. Поділ речей на рухомі та нерухомі. Особливості правового режиму нерухомого майна. Реєстрація прав на нерухомість. Подільні та неподільні речі. Головні та приналежні речі.

Гроші та валютні цінності. Гроші як особливий об'єкт цивільних правовідносин. Готівкові та безготівкові розрахунки. Електронні гроші та їх правовий статус. Валютні операції та обмеження щодо їх проведення.

Цінні папери. Поняття та класифікація цінних паперів: акції, облігації, векселі, депозитні сертифікати. Механізм випуску, обігу та погашення цінних паперів. Правовий режим фондового ринку та біржової діяльності.

Інтелектуальна власність як об'єкт цивільних прав. Авторські та суміжні права, патенти, торговельні марки, комерційні найменування. Особливості охорони прав інтелектуальної власності. Ліцензійні договори та механізм їхнього застосування.

Інформація як об'єкт цивільних прав. Охорона персональних даних та конфіденційної інформації. Публічність інформації та її захист. Комерційна таємниця та механізм її захисту.

Результати робіт і послуги як об'єкти цивільних прав. Послуги та роботи як нематеріальні об'єкти цивільних правовідносин. Договори підряду, надання послуг, перевезення, зберігання тощо.

Поняття особистого немайнового права. Особисті немайнові права, які забезпечують природне існування

фізичної особи. Особисті немайнові права, які забезпечують соціальне буття фізичної особи. Рівність особистих немайнових прав фізичних осіб. Обмеження особистих немайнових прав. Здійснення і захист особистих немайнових прав. Захист особистих немайнових прав. Захист персональних даних. Поновлення порушеного права. Спростування недостовірної інформації. Відшкодування моральної шкоди

ТЕМА 4. ПРАВОЧИННИ

Поняття та загальна характеристика правочинів. Правочини як юридичні факти, що є підставою для виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Відмінність правочинів від інших юридичних дій. Значення правочинів у регулюванні цивільного обігу.

Класифікація правочинів. Односторонні та дво- чи багатосторонні правочини. Реальні та консенсуальні правочини. Відплатні та безвідплатні правочини. Формальні та неформальні правочини. Фідуціарні (довірчі) правочини.

Форма правочину. Усні та письмові правочини. Нотаріальна форма правочину: випадки обов'язкового нотаріального посвідчення. Державна реєстрація правочинів: порядок реєстрації, правові наслідки недодержання форми.

Зміст правочину. Сторони правочину, їх права та обов'язки. Предмет правочину, його правова природа. Умови правочину: істотні, випадкові та звичайні. Терміни виконання правочину.

Недійсність правочину. Поняття недійсності правочину. Оспорювані та нікчемні правочини. Підстави визнання правочину недійсним. Наслідки недійсності правочину: реституція, компенсація збитків, відшкодування моральної шкоди.

Окремі види правочинів. Попередні правочини та їх правове значення. Фидуціарні правочини у цивільному обороті. Односторонні правочини, їх місце у правовому регулюванні (заповіт, довіреність тощо).

Оспорювання правочинів у судовому порядку. Судова практика оспорювання правочинів. Доказування дійсності чи недійсності правочинів у суді.

Спрощені механізми нотаріального посвідчення та державної реєстрації правочинів в умовах воєнного стану. Обмеження щодо укладання та виконання окремих видів правочинів.

ТЕМА 5. ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Поняття та загальні засади здійснення цивільних прав. Цивільні права та свободи як невід’ємна складова правового статусу особи. Вільне здійснення особою своїх прав у межах, визначених законом. Принципи здійснення цивільних прав: добросовісність, розумність, справедливість. Межі здійснення цивільних прав: недопустимість зловживання правом, порушення прав інших осіб чи суспільних інтересів.

Способи здійснення цивільних прав. Безпосереднє здійснення прав їх носієм. Делегування права іншій особі. Використання цивільних прав через правочини, адміністративні чи судові процедури.

Захист цивільних прав як реакція на порушення, невизнання або оспорювання прав суб’єкта. Способи захисту цивільних прав, передбачені законом. Юридична природа цивільно-правового захисту. Форми захисту цивільних прав. Судовий захист цивільних прав: роль судової влади у вирішенні цивільних спорів. Альтернативні способи захисту: медіація, арбітраж, третейське судочинство. Захист цивільних прав через органи державної влади та місцевого самоврядування. Способи

захисту цивільних прав. Визнання права. Відновлення становища, яке існувало до порушення права. Примусове виконання обов'язку в натурі. Відшкодування збитків та компенсація моральної шкоди. Визнання правочину недійсним. Захист прав шляхом самозахисту.

Особливості судового захисту цивільних прав в умовах воєнного стану.

Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності. Види та форми цивільно-правової відповідальності. Договірна та недоговірна відповідальність. Часткова, солідарна та субсидіарна відповідальність.

Умови цивільно-правової відповідальності. Склад цивільного правопорушення. Вина як умова цивільно-правової відповідальності.

Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

ТЕМА 6. ПРЕДСТАВНИЦТВО. СТРОКИ ТА ТЕРМІНИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Представництво як правовий механізм реалізації цивільних прав та виконання обов'язків. Роль представництва у забезпеченні участі осіб у цивільному обороті. Відмінність представництва від суміжних правових інститутів (посередництва, доручення, агентування).

Представник та його правовий статус. Повноваження представника: межі та способи їх реалізації. Особи, які можуть виступати представниками. Вимоги до представника у різних видах правовідносин. Особа, яку представляють: фізичні та юридичні особи.

Види представництва. Добровільне (договірне) представництво. Представництво на підставі договору доручення, агентського договору або трудового контракту. Особливості договірного представництва у цивільному обороті. Обов'язкове (законне) представництво.

Представництво малолітніх та неповнолітніх осіб їхніми батьками (опікунами, піклувальниками). Представництво юридичних осіб їх керівниками. Комерційне представництво. Особливий статус комерційного представника у сфері підприємницької діяльності. Відмінність від агентських правовідносин.

Поняття довіреності, її форма, зміст, строк дії. Види довіреностей: генеральна, спеціальна, разова. Відкликання та припинення довіреності.

Юридичне значення представницьких дій. Договори, укладені представником, та їх наслідки для особи, яку він представляє. Межі повноважень представника та наслідки їх перевищення.

Припинення представництва. Підстави припинення представницьких повноважень: закінчення строку, виконання правочину, скасування довіреності, відмова представника, смерть або припинення діяльності однієї із сторін. Наслідки припинення представництва для укладених правочинів.

Зміни у процедурі представництва в умовах воєнного стану. Особливості представництва військовослужбовців, переміщених осіб, громадян, які знаходяться за кордоном.

Поняття строків в цивільному праві. Види строків. Порядок обчислення строків. Строки здійснення цивільних прав. Строки виконання цивільних обов'язків.

Поняття і значення строку позовної давності. Види строків позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Початок перебігу строку позовної давності. Зупинення, перерва і поновлення строків позовної давності. Наслідки закінчення строку позовної давності. Випадки захисту порушеного права після закінчення строків позовної давності.

ТЕМА 7. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО РЕЧОВІ ПРАВА. ПРАВО ВЛАСНОСТІ. ПРАВА НА ЧУЖІ РЕЧІ

Поняття речових прав та їх місце у цивільному праві. Речові права як юридично закріплена можливість безпосереднього впливу особи на річ. Співвідношення речових та зобов'язальних прав. Основні принципи речового права: абсолютний характер, стабільність, захист від порушень будь-якими третіми особами. Види речових прав.

Поняття та зміст права власності. Право власності як правова можливість володіти, користуватися та розпоряджатися майном. Зміст права власності: володіння – фактичне утримання майна у сфері контролю власника; користування – право отримувати корисні властивості майна; розпорядження – право визначати юридичну долю майна (продаж, дарування, застава тощо).

Форми власності. Приватна власність – власність фізичних та юридичних осіб. Комунальна власність – власність територіальних громад. Державна власність – майно, що належить державі та використовується для виконання її функцій. Спільна власність – право двох або більше осіб на один об'єкт (спільна часткова, спільна сумісна власність).

Поняття і види підстав набуття права власності. Набуття права власності: юридичною особою публічного права; добросовісним набувачем на майно, відчужене особою, яка не мала на це право; на новостворене майно; на перероблену річ; на безхазяйну річ; на рухому річ, від якої власник відмовився; на знахідку; на бездоглядну домашню тварину; на скарб; шляхом привласнення загальнодоступних дарів природи; за набувальною давністю; в результаті приватизації державного майна та майна, що є в комунальній власності. Момент набуття права власності. Момент набуття права власності за договором. Правовстановлюючі документи. Підстави припинення права власності. Відчуження власником свого майна. Відмова власника від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке за законом не може їй

належати. Припинення права власності внаслідок знищення майна. Примусове відчуження земельних ділянок приватної власності, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності. Викуп пам'яток культурної спадщини. Реквізиція. Конфіскація. Інші підстави припинення права власності.

Поняття та загальна характеристика права спільної власності. Види спільної власності. Спільна часткова власність – визначені частки кожного співвласника. Особливості управління таким майном. Виникнення права спільної власності. Здійснення права спільної власності. Захист прав співвласників.

Поняття та значення обмежених речових прав. Відмінність обмежених речових прав від права власності та зобов'язальних прав.

Види обмежених речових прав. Сервітут. Суперфіцій. Емфітевзис. Виникнення та припинення обмежених речових прав. Захист обмежених речових прав.

Поняття та значення права інтелектуальної власності. Види об'єктів права інтелектуальної власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності. Набуття та реалізація права інтелектуальної власності. Автоматичне набуття прав. Захист права інтелектуальної власності. Особливості права інтелектуальної власності в умовах воєнного стану.

ТЕМА 8. ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО. ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Поняття зобов'язального права. Визначення, значення в цивільному праві. Місце зобов'язального права у правовій системі. Регулювання майнових правовідносин. Відмінність від речового права.

Класифікація зобов'язань. Договірні та позадоговірні зобов'язання. Односторонні та двосторонні. Грошові та негрошові зобов'язання. Абсолютні та відносні

зобов'язання.

Суб'єкти зобов'язальних правовідносин. Кредитор і боржник. Правосуб'єктність фізичних та юридичних осіб. Множинність осіб в зобов'язанні. Участь держави у зобов'язальних відносинах. Треті особи у зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні.

Об'єкти зобов'язань. Виконання певних дій або утримання від них. Грошові кошти. Надання послуг. Виконання робіт. Передача майна.

Підстави виникнення зобов'язань. Договори як основне джерело зобов'язань. Юридичні факти. Односторонні правочини. Заподіяння шкоди. Безпідставне збагачення. Судові рішення як підстава виникнення зобов'язань.

Виконання зобов'язань. Принципи виконання – належність, розумність, добросовісність. Форми виконання. Строки виконання. Наслідки неналежного виконання. Судова практика щодо виконання зобов'язань.

Поняття та загальна характеристика припинення зобов'язань. Підстави припинення зобов'язань. Виконання зобов'язання. Передання боржником кредиторіві відступного. Зарахування зустрічних однорідних вимог. Припинення зобов'язань за домовленістю сторін. Новація і сфера її застосування. Припинення зобов'язань шляхом прощення боргу. Неможливість виконання зобов'язання як підстава для його припинення. Поєднання боржника і кредитора в одній особі як підстава припинення зобов'язання. Смерть фізичної особи або ліквідація юридичної особи - підстава припинення зобов'язання.

Вплив воєнного стану на зобов'язальні відносини. Форс-мажор та його юридичні наслідки.

Поняття та значення засобів забезпечення виконання зобов'язань. Забезпечувальні заходи як правовий механізм гарантування належного виконання зобов'язань.

Класифікація засобів забезпечення виконання зобов'язань. Договірні та законні засоби забезпечення. Особисті та речові засоби забезпечення. Засоби

забезпечення майнового та немайнового характеру.

Неустойка (штраф, пеня). Поняття неустойки як способу відповідальності та забезпечення виконання зобов'язань. Договірна та законна неустойка.

Застава. Поняття застави як способу забезпечення зобов'язань. Види застави: застава рухомого та нерухомого майна, іпотека, заклад, застава майнових прав. Іпотека. Особливості іпотеки як виду застави нерухомого майна.

Порука. Гарантія. Юридична природа гарантії. Банківська гарантія як спосіб забезпечення виконання зобов'язань. Відмінності від поруки. Виконання гарантійних зобов'язань.

Притримання. Право кредитора на утримання майна боржника до виконання зобов'язання. Види притримання: договірне та законне.

Завдаток. Поняття завдатку як доказу укладення договору та способу забезпечення виконання зобов'язань. Функції завдатку. Відмінність завдатку від авансу.

Вплив війни на виконання зобов'язань. Мораторій на стягнення боргів. Особливості реалізації заставного майна під час війни.

ТЕМА 9. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР. ДОГОВОРИ ПРО ПЕРЕДАЧУ МАЙНА У ВЛАСНІСТЬ

Поняття та значення цивільно-правового договору. Договір як основний правовий інструмент регулювання майнових і немайнових відносин у цивільному праві. Функції договору. Договір як підстава виникнення, зміни та припинення цивільних прав і обов'язків.

Класифікація цивільно-правових договорів. Види договорів залежно від різних критеріїв: за правовою природою; за моментом укладення; за оплатністю; за юридичною рівністю сторін; за типом зобов'язань; інші підстави.

Форма договору. Усна та письмова форма договору. Електронна форма договору та її правове значення.

Принцип свободи договору в цивільному праві. Межі свободи договору: імперативні норми закону, публічний порядок, моральні засади суспільства.

Зміст договору. Істотні умови договору: предмет, ціна, строк виконання. Визначеність та можливість виконання зобов'язань за договором.

Порядок укладення договору. Оферта та акцепт як етапи укладення договору. Умови дійсності договору.

Недійсність договорів: нікчемні та оспорювані договори. Наслідки визнання договору недійсним. Зміна та припинення договору. Підстави та порядок зміни умов договору. Добровільне та судове припинення договору. Одностороннє розірвання договору та його правові наслідки. Форс-мажорні обставини як підстава для припинення договору.

Вплив війни на договірні відносини. Врегулювання договірних спорів у період воєнного стану.

Загальна характеристика договорів про передачу майна у власність. Договори як основний правовий механізм набуття права власності на майно. Основні види договорів про передачу майна у власність

Обов'язковість письмової форми для певних видів договорів. Нотаріальне посвідчення договорів щодо нерухомого майна. Державна реєстрація правочинів та її значення. Наслідки недотримання форми договору: недійсність, неможливість примусового виконання. Виконання договорів про передачу майна у власність. Розірвання та недійсність договорів про передачу майна у власність. Підстави для визнання договору недійсним.

Договір купівлі-продажу. Поняття та значення договору купівлі-продажу в цивільному обороті. Сторони договору, їх права та обов'язки. Істотні умови: предмет, ціна, строк виконання. Особливості купівлі-продажу нерухомого майна. Правові наслідки невиконання договору.

Договір міни. Особливості договору міни: обмін одного майна на інше без грошового еквівалента або з доплатою. Відмінності від договору купівлі-продажу.

Договір дарування. Поняття та юридична природа договору дарування. Відмінність від інших договорів про передачу майна.

Договір ренти. Поняття, предмет, форма договору ренти. Сторони в договорі ренти, їх права та обов'язки.

Договір довічного утримання (догляду). Поняття, предмет, форма договору довічного утримання (догляду). Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Забезпечення виконання договору. Припинення договору.

Особливості виконання договорів про передачу майна у власність в умовах воєнного стану

ТЕМА 10. ДОГОВІР НАЙМУ (ОРЕНДИ) ТА ЙОГО РІЗНОВИДИ

Загальна характеристика договору найму (оренди). Визначення поняття договору найму (оренди) згідно з Цивільним кодексом України. Основні правові ознаки, відмінність від інших договорів цивільного права (договору позички, зберігання, лізингу). Класифікація договорів найму (оренди).

Істотні умови договору найму (оренди). Предмет договору. Строк оренди. Орендна плата. Права та обов'язки сторін.

Форма договору. Письмова форма як загальна вимога. Нотаріальне посвідчення договору оренди нерухомого майна. Державна реєстрація договорів оренди нерухомості, укладених на строк понад три роки.

Права та обов'язки сторін за договором найму (оренди). Відповідальність сторін за невиконання умов договору: штрафні санкції, розірвання договору, відшкодування збитків.

Поняття договору найму (оренди) житла та його види.

Предмет та форма договору комерційного найму (оренди) житла. Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Строк договору. Договір піднайму житла. Заміна наймача у договорі. Підстави та правові наслідки розірвання договору

Договір найму (оренди) земельної ділянки. Порядок державної реєстрації договорів оренди землі. Відшкодування збитків у разі дострокового припинення договору.

Оренда транспортних засобів. Договір оренди транспортного засобу з екіпажем та без екіпажу. Обов'язки орендаря щодо технічного обслуговування. Відповідальність сторін за пошкодження транспорту. Страхування орендованих транспортних засобів.

Фінансовий лізинг. Різновиди лізингу. Відмінності від звичайного договору оренди.

Договір позички. Поняття, предмет, форма та строк договору позички. Зміст договору позички. Розірвання договору. Припинення договору.

Інші види найму (оренди). Особливості договору прокату. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди.

Припинення договору найму (оренди). Невиконання зобов'язань сторонами.

Особливості договорів найму (оренди) в умовах воєнного стану. Оренда житла для внутрішньо переміщених осіб та військовослужбовців.

ТЕМА 11. ДОГОВОРИ ПРО ВИКОНАННЯ РОБІТ ТА НАДАННЯ ПОСЛУГ

Загальна характеристика договорів про виконання робіт. Основні ознаки договорів про виконання робіт. Класифікація договорів про виконання робіт.

Договір підряду. Сутність та особливості договору підряду. Види підряду.

Істотні умови договорів про виконання робіт. Права та обов'язки сторін. Відповідальність за порушення договорів про виконання робіт

Припинення договору про виконання робіт. Визнання договору недійсним.

Будівельний підряд. Специфіка укладання договорів будівельного підряду. Вимоги до технічної документації. Види ремонтних робіт. Особливості відповідальності підрядника за приховані дефекти будівництва. Порядок приймання виконаних робіт. Поняття та загальна характеристика договору будівельного підряду. Сутність проектно-кошторисної документації. Види кошторисів. Права та обов'язки сторін.

Субпідряд. Порядок прийняття об'єкта будівництва. Відповідальність сторін за договором будівельного підряду.

Договір побутового підряду: поняття, особливості.

Поняття та загальна характеристика договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Сторони договору. Форма договору. Ціна, строк договору.

Особливості укладення та виконання договорів про виконання робіт в умовах воєнного стану.

Поняття та ознаки договору про надання послуг. Місце договорів про надання послуг в системі цивільного законодавства України. Види та особливості договорів про надання послуг. Істотні умови договорів про надання послуг. Права та обов'язки сторін. Відповідальність за порушення договорів про надання послуг. Припинення договору про надання послуг.

Загальні положення про перевезення. Система транспортних договорів. Договір перевезення вантажу. Порядок укладення та форма договору. Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Договір чартеру (фрахтування). Договір повітряного перевезення вантажу. Договір перевезення вантажу внутрішніми річковими

шляхами. Договір перевезення вантажу автомобільним транспортом. Договір залізничного перевезення вантажів. Договір морського перевезення вантажу. Відповідальність сторін за порушення умов договору. Договір перевезення пасажирів та багажу. Права і обов'язки сторін за договором.

Договір транспортного експедирування. Поняття та загальна характеристика договору транспортного експедирування. Елементи договору транспортного експедирування. Права та обов'язки сторін. Припинення договору. Відповідальність сторін.

Договір зберігання: поняття, юридична природа, місце серед інших договірних зобов'язань. Види договору зберігання. Відповідальність зберігача/поклажадателя за договором зберігання. Договір складського зберігання. Спеціальні види зберігання: зберігання в ломбардах, у банківських сейфах, в камерах схову організацій транспорту, у гардеробі організацій та у готелях. Договір зберігання автотransпортного засобу. Зберігання речей пасажирів під час його перевезення. Секвестр. Договір охорони. Види договорів охорони. Випадки звільнення «охорони» від відповідальності.

Договір доручення. Поняття договору доручення. Сторони договору доручення, їх права та обов'язки. Строк договору. Припинення договору та його наслідки.

Договір комісії. Поняття та умови договору комісії. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Відповідальність сторін. Відмінність від договору доручення.

Договір управління майном. Поняття, предмет та форма договору управління майном. Строк договору. Сторони в договорі, їх права і обов'язки. Відповідальність управителя. Припинення договору.

Страхові зобов'язання. Поняття і значення страхування. Об'єкти та види страхування. Поняття, предмет та форма договору страхування. Істотні умови договору. Припинення договору страхування.

Особливості укладення та виконання договорів про надання послуг в умовах воєнного стану.

ТЕМА 12. ДОГОВОРИ, ПОВ'ЯЗАНІ З РОЗРАХУНКОВО-КРЕДИТНИМИ ВІДНОСИНАМИ

Порядок та форми безготівкових розрахунків. Розрахункові зобов'язання. Поняття і форми розрахунків. Правове регулювання готівкових і безготівкових розрахунків. Готівкові розрахунки як форма виконання грошових зобов'язань. Поняття, зміст та основні форми безготівкових розрахунків. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Розрахунки за акредитивом. Поняття та види акредитивів. Розрахунки за інкасовими дорученнями. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.

Поняття та правова природа позики. Зміст договору позики. Форма договору позики. Предмет договору позики. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання договору позики. Забезпечення виконання договору позики. Припинення договору позики.

Поняття та правове регулювання кредитних відносин. Види кредитів. Поняття та загальна характеристика кредитного договору. Істотні умови кредитного договору. Форма кредитного договору. Відмова від надання або одержання кредиту.

Поняття та загальна характеристика договору банківського вкладу (депозиту). Сторони договору. Форма договору. Види банківських вкладів.

Договір банківського рахунка. Поняття та предмет договору банківського рахунка. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Розірвання договору банківського рахунка.

Договір факторингу: його поняття та ознаки. Сторони договору факторингу. Виконання договору факторингу. Права та обов'язки сторін за договором факторингу.

ТЕМА 13. ІНШІ ДОГОВОРИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Поняття договорів про передачу результатів творчої діяльності. Класифікація договорів. Сторони договору.

Предмет договору. Істотні умови договорів. Форма договору. Письмова форма. Строки виконання договору. Підстави припинення договору. Закінчення строку дії.

Поняття та види ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Поняття та істотні умови ліцензійного договору. Строк чинності ліцензійного договору. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності: поняття та особливості співвідношення з іншими договорами у сфері інтелектуальної власності. Правова характеристика договору комерційної концесії (франчайзингу). Договір інженерінгу.

Поняття договору про спільну діяльність. Визначення та юридична природа договору. Класифікація договорів. Сторони договору. Відповідальність сторін. Предмет договору. Істотні умови договору. Форма договору. Строки виконання договору. Умови дострокового припинення спільної діяльності. Підстави припинення договору.

ТЕМА 14. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Поняття недоговірних зобов'язань. Визначення та юридична природа недоговірних зобов'язань. Відмінності між договірними та недоговірними зобов'язаннями.

Види недоговірних зобов'язань. Зобов'язання з односторонніх дій. Зобов'язання з безпідставного збагачення. Зобов'язання із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Деліктні зобов'язання (зобов'язання, що виникають із заподіяння

шкоди).

Зобов'язання з односторонніх дій. Поняття та загальна характеристика. Відмінність від договірних зобов'язань. Сторони зобов'язань з односторонніх дій. Виконання або невиконання зобов'язання. Підстави припинення зобов'язань з односторонніх дій.

Види зобов'язань з односторонніх дій. Публічна обіцянка винагороди. Поняття, умови оголошення. Конкурс. Поняття конкурсу та його особливості. Відмінності від публічної обіцянки винагороди. Умови участі та визначення переможця. Із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Підстави виникнення зобов'язань із створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної або майну юридичної особи. Зобов'язання із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Поняття, елементи і система зобов'язань з відшкодування шкоди, джерела їх правового регулювання. Підстави виникнення зобов'язань з відшкодування шкоди. Незаконні дії або бездіяльність, що спричинили шкоду. Види шкоди у цивільному праві. Майнова шкода. Пошкодження або знищення майна. Втрачена вигода. Моральна шкода. Фізичний або психологічний біль, страждання. Зниження престижу, ділової репутації. Шкода, завдана життю та здоров'ю. Витрати на лікування, реабілітацію, втрата працездатності.

Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної республіки Крим, органом місцевого самоврядування або

їх посадовою або службовою особою. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду. Відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Відшкодування шкоди, завданої військовими діями. Компенсація шкоди, завданої незаконними діями військових або правоохоронних органів. Державні механізми компенсації.

ТЕМА 15. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПАДКУВАННЯ. СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ. СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ

Поняття та загальна характеристика спадкового права. Основні принципи спадкування: свобода заповіту, універсальне правонаступництво, захист прав спадкоємців. Особливості оформлення спадщини в умовах війни.

Підстави спадкування. За заповітом. За законом. Об'єкти спадкування. Суб'єкти спадкових правовідносин. Спадкодавець. Спадкоємці. Особливості спадкування окремих об'єктів.

Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину. Поняття і строки прийняття спадщини. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини. Відмова від прийняття спадщини. Перерозподіл спадщини. Відумерла спадщина.

Спадкування за заповітом. Поняття та значення заповіту. Значення свободи заповіту як ключового

принципу спадкового права. Форма та порядок складання заповіту. Зміст заповіту. Заповідальний відказ (легат). Обов'язкова частка у спадщині. Скасування заповіту спадкодавцем. Подання заяви нотаріусу або складання нового заповіту. Оскарження заповіту в судовому порядку. Підстави для визнання недійсності: відсутність дієздатності, порушення форми, вплив обману чи насильства.

Спадкування за законом. Поняття та підстави спадкування за законом. Черговість спадкоємців. Право представлення. Встановлення права спадкування нащадками спадкоємця, який помер до відкриття спадщини. Рівність часток спадкоємців однієї черги. Принцип рівномірного розподілу спадкового майна. Оформлення спадщини за законом. Усунення від спадкування.

Способи прийняття спадщини. Відмова від спадщини. Добровільна відмова. Відмова на користь іншої особи. Правові наслідки відмови. Втрата прав на спадщину, відсутність можливості відновлення після спливу строку.

Оформлення спадкових прав. Спадкове свідоцтво. Реєстрація прав на спадкове майно. Оскарження заповіту.

Поняття та правова природа спадкового договору. Відмінність від договору дарування та заповіту. Сторони спадкового договору. Відчужувач (майбутній спадкодавець). Набувач (майбутній спадкоємець). Зміст спадкового договору. Обов'язки набувача. Правові наслідки спадкового договору.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. ВСТУП ДО ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

1. Поняття та значення цивільного права. Цивільне право в умовах воєнного стану.
2. Предмет цивільного права.
3. Принципи цивільного права.
4. Методи цивільно-правового регулювання.
5. Поняття та значення джерел цивільного права.
6. Цивільний кодекс України як головне джерело цивільного права.
7. Поняття цивільних правовідносин.
8. Класифікація цивільних правовідносин.
9. Структура цивільних правовідносин.
10. Суб'єктний склад цивільних правовідносин. Об'єкти цивільних правовідносин. Зміст цивільних правовідносин.
11. Підстави виникнення та припинення цивільних правовідносин.

ТЕМА 2. СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

1. Фізична особа як основний суб'єкт цивільних правовідносин. Правовий статус фізичних осіб в умовах воєнного стану.
2. Правоздатність фізичних осіб.
3. Дієздатність фізичних осіб. Обмеження та позбавлення дієздатності.
4. Опіка та піклування.
5. Поняття та загальна характеристика юридичних осіб. Види юридичних осіб.
6. Створення юридичних осіб. Особливості державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.
7. Правоздатність та дієздатність юридичних осіб. Відповідальність юридичної особи за свої зобов'язання. Органи управління юридичної особи.

8. Господарські товариства та їх форми.
9. Підстави та способи припинення діяльності юридичних осіб.
10. Поняття держави як суб'єкта цивільних правовідносин. Форми участі держави у цивільних правовідносинах.

ТЕМА 3. ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

1. Поняття та загальна характеристика об'єктів цивільних прав.
2. Види об'єктів цивільних прав.
3. Речі як основний вид об'єктів цивільних прав.
4. Гроші та валютні цінності.
5. Цінні папери.
6. Інтелектуальна власність як об'єкт цивільних прав.
7. Інформація як об'єкт цивільних прав.
8. Результати робіт і послуги як об'єкти цивільних прав.
9. Поняття особистого немайнового права.
10. Захист особистих немайнових прав.

ТЕМА 4. ПРАВОЧИННИ

1. Поняття та загальна характеристика правочинів.
2. Класифікація правочинів. Окремі види правочинів. Попередні правочини та їх правове значення. Фідуціарні правочини у цивільному обороті.
3. Форма правочину.
4. Зміст правочину. Умови правочину: істотні, випадкові та звичайні.
5. Предмет правочину, його правова природа.
6. Сторони правочину, їх права та обов'язки. Терміни виконання правочину.
7. Недійсність правочину. Оспорювані та нікчемні правочини. Підстави визнання правочину недійсним.

ТЕМА 5. ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

1. Поняття та загальні засади здійснення цивільних прав.
2. Принципи здійснення цивільних прав.
3. Способи здійснення цивільних прав.
4. Особливості судового захисту цивільних прав в умовах воєнного стану.
5. Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності.
6. Види та форми цивільно-правової відповідальності.
7. Умови цивільно-правової відповідальності.
8. Склад цивільного правопорушення. Вина як умова цивільно-правової відповідальності.
9. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

ТЕМА 6. ПРЕДСТАВНИЦТВО. СТРОКИ ТА ТЕРМІНИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

1. Представництво як правовий механізм реалізації цивільних прав та виконання обов'язків.
2. Представник та його правовий статус. Повноваження представника: межі та способи їх реалізації.
3. Види представництва.
4. Добровільне (договірне) представництво.
5. Обов'язкове (законне) представництво.
6. Комерційне представництво.
7. Поняття довіреності, її форма, зміст, строк дії. Види довіреностей: генеральна, спеціальна, разова. Відкликання та припинення довіреності.
8. Припинення представництва.
9. Поняття строків в цивільному праві. Види строків.
10. Порядок обчислення строків.
11. Поняття і значення строку позовної давності.

12. Види строків позовної давності.
13. Початок перебігу строку позовної давності. Зупинення, перерва і поновлення строків позовної давності.

ТЕМА 7. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО РЕЧОВІ ПРАВА. ПРАВО ВЛАСНОСТІ. ПРАВА НА ЧУЖІ РЕЧІ

1. Поняття речових прав та їх місце у цивільному праві.
2. Основні принципи речового права.
3. Види речових прав.
4. Поняття та зміст права власності. Форми власності.
5. Поняття і види підстав набуття права власності. Момент набуття права власності.
6. Підстави припинення права власності.
7. Поняття та загальна характеристика права спільної власності. Види спільної власності.
8. Поняття та значення обмежених речових прав. Види обмежених речових прав.
9. Сервітут. Суперфіцій. Емфітевзис.
10. Поняття та значення права інтелектуальної власності. Набуття та реалізація права інтелектуальної власності.
11. Види об'єктів права інтелектуальної власності.
12. Суб'єкти права інтелектуальної власності.

ТЕМА 8. ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО. ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

1. Поняття зобов'язального права.
2. Класифікація зобов'язань.
3. Суб'єкти зобов'язальних правовідносин. Кредитор і боржник. Множинність осіб в зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні.

4. Підстави виникнення зобов'язань.
5. Виконання зобов'язань.
6. Поняття та загальна характеристика припинення зобов'язань. Вплив воєнного стану на зобов'язальні відносини.
7. Поняття та значення засобів забезпечення виконання зобов'язань.
8. Класифікація засобів забезпечення виконання зобов'язань.
9. Неустойка (штраф, пеня).
10. Застава. Іпотека.
11. Поручка. Гарантія.
12. Притримання. Види при тримання.
13. Завдаток. Функції завдатку. Відмінність завдатку від авансу.
14. Вплив війни на виконання зобов'язань.

ТЕМА 9. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР. ДОГОВОРИ ПРО ПЕРЕДАЧУ МАЙНА У ВЛАСНІСТЬ

1. Поняття та значення цивільно-правового договору.
2. Функції договору.
3. Класифікація цивільно-правових договорів.
4. Форма договору.
5. Принцип свободи договору в цивільному праві. Межі свободи договору.
6. Зміст договору. Істотні умови договору: предмет, ціна, строк виконання.
7. Порядок укладення договору. Умови дійсності договору.
8. Недійсність договорів. Наслідки визнання договору недійсним.
9. Вплив війни на договірні відносини.
10. Загальна характеристика договорів про передачу майна у власність.

11. Основні види договорів про передачу майна у власність
12. Поняття та значення договору купівлі-продажу в цивільному обороті.
13. Договір міни.
14. Договір дарування.
15. Договір ренти.
16. Договір довічного утримання (догляду).
17. Особливості виконання договорів про передачу майна у власність в умовах воєнного стану

ТЕМА 10. ДОГОВІР НАЙМУ (ОРЕНДИ) ТА ЙОГО РІЗНОВИДИ

1. Загальна характеристика договору найму (оренди). Класифікація договорів найму (оренди).
2. Істотні умови договору найму (оренди).
3. Форма договору.
4. Права та обов'язки сторін за договором найму (оренди). Відповідальність сторін за невиконання умов договору.
5. Поняття договору найму (оренди) житла та його види. Договір піднайму житла.
6. Договір найму (оренди) земельної ділянки.
7. Оренда транспортних засобів.
8. Договір позички.
9. Інші види найму (оренди). Договір лізингу. Особливості договору прокату. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди.
10. Припинення договору найму (оренди). Особливості договорів найму (оренди) в умовах воєнного стану.

ТЕМА 11. ДОГОВОРИ ПРО ВИКОНАННЯ РОБІТ ТА НАДАННЯ ПОСЛУГ

1. Загальна характеристика договорів про виконання робіт. Особливості укладення та виконання договорів про виконання робіт в умовах воєнного стану.

2. Класифікація договорів про виконання робіт. Види підряду.

3. Поняття та загальна характеристика договору будівельного підряду. Субпідряд. Сутність проектно-кошторисної документації. Види кошторисів.

4. Договір побутового підряду: поняття, особливості.

5. Поняття та загальна характеристика договору на виконання науково-дослідних робіт.

6. Поняття та ознаки договору про надання послуг. Види та особливості договорів про надання послуг.

7. Договір перевезення вантажу.

8. Договір чартеру (фрахтування).

9. Договір перевезення пасажирів та багажу.

10. Договір транспортного експедирування.

11. Договір зберігання. Види договору зберігання.

12. Договір складського зберігання. Спеціальні види зберігання. Секвестр. Договір охорони. Види договорів охорони.

13. Поняття договору доручення. Поняття та умови договору комісії. Поняття, предмет та форма договору управління майном.

14. Поняття, предмет та форма договору страхування.

15. Особливості укладення та виконання договорів про надання послуг в умовах воєнного стану.

ТЕМА 12. ДОГОВОРИ, ПОВ'ЯЗАНІ З РОЗРАХУНКОВО-КРЕДИТНИМИ ВІДНОСИНАМИ

1. Порядок та форми безготівкових розрахунків. Поняття і форми розрахунків.

2. Готівкові розрахунки як форма виконання грошових зобов'язань.

3. Поняття та правова природа позики. Зміст договору позики.

4. Поняття та правове регулювання кредитних відносин. Види кредитів.

5. Поняття та загальна характеристика кредитного договору.

6. Поняття та загальна характеристика договору банківського вкладу (депозиту).

7. Договір банківського рахунка.

8. Договір факторингу: його поняття та ознаки.

ТЕМА 13. ІНШІ ДОГОВОРИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

1. Поняття договорів про передачу результатів творчої діяльності. Класифікація договорів.

2. Поняття та види ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності.

3. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

4. Правова характеристика договору комерційної концесії (франчайзингу). Договір інженірингу.

5. Поняття договору про спільну діяльність. Класифікація договорів.

ТЕМА 14. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

1. Поняття недоговірних зобов'язань.

2. Види недоговірних зобов'язань.

3. Зобов'язання з односторонніх дій: поняття, види та загальна характеристика.

4. Поняття, елементи і система зобов'язань з відшкодування шкоди, джерела їх правового регулювання.

5. Підстави виникнення зобов'язань з відшкодування

шкоди.

6. Відшкодування шкоди, завданої військовими діями.

ТЕМА 15. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПАДКУВАННЯ. СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ. СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ

1. Поняття та загальна характеристика спадкового права. Основні принципи спадкування.

2. Підстави спадкування. Особливості оформлення спадщини в умовах війни.

3. Суб'єкти та об'єкти спадкування.

4. Здійснення права на спадкування.

5. Спадкування за заповітом. Зміст заповіту. Заповідальний відказ (легат).

6. Спадкування за законом. Черговість спадкоємців.

7. Способи прийняття спадщини. Оформлення спадкових прав.

8. Поняття та правова природа спадкового договору.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. ВСТУП ДО ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Ознайомитися з Цивільним кодексом України та його структурою.

2. Визначити основні принципи цивільного права та проілюструвати їх прикладами з практики.

3. Дослідити особливості цивільного права в системі національного законодавства.

4. Проаналізувати співвідношення цивільних правовідносин із господарськими, адміністративними та трудовими відносинами.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте диспозитивний та імперативний методи правового регулювання, наведіть приклади їх застосування.

2. Проаналізуйте, як змінилися цивільні правовідносини в умовах воєнного стану (на основі нормативно-правових актів).

Таблиця «Структура цивільного права»

Побудуйте схему або таблицю, у якій розподіліть норми цивільного права за розділами ЦКУ.

Кейс-завдання:

1. Складіть перелік цивільних правовідносин, які виникають у вашому повсякденному житті (наприклад, купівля товару, отримання подарунка, оренда житла).

2. Визначте, хто є суб'єктами, об'єктами та змістом цих правовідносин.

Ситуаційне завдання:

Громадянин А. передав громадянину Б. у тимчасове користування ноутбук без підписання письмового договору. Через місяць громадянин Б. відмовився повертати річ, посилаючись на відсутність юридичного підтвердження передачі.

Визначте, які цивільні правовідносини виникли між сторонами. Які юридичні підстави можуть бути використані для захисту прав власника ноутбука?

Творче завдання

Написати есе на тему: *«Роль цивільного права у забезпеченні прав людини в Україні»*.

Розробити міні-презентацію на тему *«Цивільне право в умовах воєнного стану»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке цивільне право і які його основні завдання?
2. Які основні методи цивільно-правового регулювання?
3. Які відносини регулює цивільне право?
4. Які джерела цивільного права існують в Україні?
5. У чому полягає відмінність цивільних правовідносин від адміністративних та господарських правовідносин?
6. Які основні підстави виникнення цивільних правовідносин?
7. Як воєнний стан вплинув на розвиток цивільного права в Україні?

ТЕМА 2. СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Опрацювати Цивільний кодекс України, розділи, що стосуються правового статусу фізичних і юридичних осіб.
2. Визначити основні відмінності між фізичними особами, юридичними особами та державою як суб'єктами цивільного права.

3. Проаналізувати особливості правоздатності та дієздатності фізичних і юридичних осіб.

4. Ознайомитися з правовими аспектами обмеження дієздатності та встановлення опіки й піклування.

5. Дослідити особливості цивільної правоздатності держави в умовах війни.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте правоздатність і дієздатність фізичних осіб (зокрема, малолітніх, неповнолітніх, осіб з обмеженою дієздатністю).

2. Проаналізуйте відмінності між загальною та спеціальною правоздатністю юридичних осіб.

Таблиця «Форми припинення юридичних осіб»

Створіть схему або таблицю, у якій розподіліть основні форми ліквідації та реорганізації юридичних осіб із зазначенням їх особливостей.

Кейс-завдання:

1. Громадянка України досягла 16 років і бажає самостійно укласти цивільно-правові договори.

Чи має вона повну цивільну дієздатність? Які дії вона може здійснювати без дозволу батьків чи опікунів? Як вона може отримати повну цивільну дієздатність?

2. Підприємство "Альфа" отримало позов про стягнення боргу. Представник підприємства стверджує, що їхня юридична особа не несе відповідальності за зобов'язання, бо борг виник через дії керівника.

Чи можна притягнути до відповідальності юридичну особу за борг її посадової особи? Які правові механізми дозволяють захистити права кредиторів у такій ситуації?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Юридична особа як суб'єкт цивільного права: особливості правоздатності та відповідальності»*.

2. Підготувати міні-презентацію на тему *«Відмінності між фізичними та юридичними особами в цивільному праві»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які суб'єкти цивільного права існують?
2. Чим відрізняються правоздатність і дієздатність фізичних осіб?
3. У яких випадках фізична особа може бути визнана недієздатною?
4. Які існують види юридичних осіб за метою діяльності?
5. У чому полягає різниця між ліквідацією та реорганізацією юридичної особи?
6. Які форми участі держави у цивільних правовідносинах?
7. Як воєнний стан впливає на реалізацію прав фізичних та юридичних осіб в Україні?

ТЕМА 3. ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Ознайомитися з положеннями Цивільного кодексу України щодо об'єктів цивільних прав.
2. Визначити основні відмінності між матеріальними та нематеріальними об'єктами цивільних правовідносин.
3. Опрацювати правовий режим нерухомого та рухомого майна, особливості його реєстрації.
4. Вивчити правовий статус грошей, валютних цінностей та цінних паперів у цивільному праві.

5. Дослідити особливості правового регулювання інтелектуальної власності, інформації та нематеріальних прав.

6. Ознайомитися з механізмами захисту особистих немайнових прав, зокрема прав на честь, гідність, приватне життя та захист персональних даних.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте подільні та неподільні речі, наведіть приклади кожного виду.

2. Проаналізуйте відмінності між грошима та цінними паперами як об'єктами цивільних прав.

Таблиця «Класифікація об'єктів цивільних прав»

Складіть таблицю, у якій відобразить класифікацію об'єктів цивільних прав залежно від:

- фізичних характеристик (матеріальні/нематеріальні);
- правового режиму (рухомі/нерухомі; обмежені в обігу/вільні в обігу);
- економічного значення (майнові/немайнові).

Кейс-завдання:

1. Підприємство "Орбіта" передало у власність іншій компанії електронні гроші для оплати послуг. Виникла суперечка щодо правового статусу такої операції. Чи є електронні гроші об'єктом цивільних прав? Яким чином здійснюється їхній правовий обіг? Чи прирівнюються вони до традиційних грошей?

2. Громадянин подав позов про спростування недостовірної інформації, поширеної в ЗМІ. Який механізм судового захисту особистих немайнових прав він може використати? Які докази необхідно надати суду для підтвердження факту порушення його прав? Які види компенсації можуть бути застосовані?

Творче завдання

Написати есе на тему: *«Інтелектуальна власність як об'єкт цивільних прав: проблеми та перспективи захисту»*.

Підготувати презентацію на тему *«Об'єкти цивільних прав: рухоме та нерухоме майно, гроші, цінні папери, інформація»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які основні види об'єктів цивільних прав?
2. Як класифікуються речі в цивільному праві?
3. У чому полягає різниця між рухомими та нерухомими речами?
4. Що таке цінні папери, які їх види існують?
5. Чи є гроші об'єктом цивільних прав? Який їх правовий статус?
6. Як здійснюється захист персональних даних у цивільному праві?
7. Які механізми захисту особистих немайнових прав існують у цивільному праві?
8. Що таке комерційна таємниця і як вона охороняється?
9. Яка різниця між авторськими та суміжними правами?
10. У чому полягають особливості нематеріальних об'єктів цивільних прав?

ТЕМА 4. ПРАВОЧИННИ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Вивчити поняття та загальну характеристику правочинів, їх роль у цивільному обігу.
2. Ознайомитися з критеріями класифікації правочинів, особливостями односторонніх і двосторонніх правочинів.

3. Розглянути вимоги до форми правочинів: письмова, усна форма, випадки нотаріального посвідчення.

4. Проаналізувати підстави та наслідки недійсності правочинів.

5. Дослідити судову практику оспорювання правочинів.

6. Вивчити зміни у правовому регулюванні правочинів в умовах воєнного стану.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте оспорювані та нікчемні правочини, наведіть приклади кожного.

2. Проаналізуйте відмінності між реальними та консенсуальними правочинами.

Таблиця «Класифікація правочинів»

Заповніть таблицю, у якій розподіліть правочини за критеріями:

— за кількістю сторін (односторонні, двосторонні, багатосторонні);

— за моментом виникнення прав та обов’язків (реальні, консенсуальні);

— за наявністю плати (відплатні, безвідплатні);

— за формою (усні, письмові, нотаріальні).

Кейс-завдання:

1. Громадянин підписав договір дарування квартири, однак через місяць передумав та подав позов до суду про визнання договору недійсним. Які підстави можуть бути для визнання цього правочину недійсним? Які правові наслідки для сторін у разі визнання договору недійсним? Як суд оцінюватиме докази у цій справі?

2. Двоє підприємців усно домовилися про постачання товарів на суму 1 000 000 грн. Через три місяці один із них

відмовився виконувати зобов'язання, посилаючись на відсутність письмового договору. Чи є цей правочин дійсним? Чи можна примусити сторону виконати зобов'язання? Які докази можуть підтвердити факт укладення правочину?

Творче завдання

Написати есе на тему: *«Правочини як основа цивільного обороту: баланс інтересів сторін»*.

Підготувати презентацію на тему *«Недійсність правочинів: підстави, судова*

Контрольні питання для самоперевірки

1. Яке визначення правочину міститься у Цивільному кодексі України?

2. Які основні види правочинів існують у цивільному праві?

3. У чому полягає різниця між реальними та консенсуальними правочинами?

4. Які вимоги висуваються до форми правочину?

5. Що таке оспорювані та нікчемні правочини? Які між ними відмінності?

6. Які правові наслідки настають у разі визнання правочину недійсним?

7. Які випадки передбачають обов'язкове нотаріальне посвідчення правочину?

8. Чи можна визнати правочин недійсним у зв'язку з введенням воєнного стану?

9. Як суд оцінює докази при розгляді справ про недійсність правочинів?

10. Які особливості виконання правочинів в умовах воєнного стану?

ТЕМА 5. ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Ознайомитися з поняттям здійснення цивільних прав, їх правовими межами та принципами реалізації.

2. Вивчити механізми та способи захисту цивільних прав, їх юридичне значення.

3. Дослідити форми судового захисту цивільних прав, зокрема механізм примусового виконання обов'язку та відшкодування шкоди.

4. Проаналізувати поняття цивільно-правової відповідальності, її функції та значення.

5. Ознайомитися з видами цивільно-правової відповідальності та умовами її застосування.

6. Вивчити особливості судового захисту цивільних прав в умовах воєнного стану та підстави звільнення від відповідальності.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте договірну та недоговірну відповідальність, наведіть приклади з практики.

2. Проаналізуйте способи захисту цивільних прав у судовому та позасудовому порядку.

Таблиця «Форми та способи захисту цивільних прав»

Заповніть таблицю, у якій розподіліть форми захисту цивільних прав на:

- судові (позовне провадження, визнання правочину недійсним, примусове виконання обов'язку);
- адміністративні (оскарження дій державних органів);
- альтернативні (арбітраж, медіація).

Кейс-завдання:

1. Підприємство відмовилося виконувати договірні зобов'язання щодо поставки товару через форс-мажорні

обставини (воєнний стан). Покупець звернувся до суду з позовом про відшкодування збитків.

Які обґрунтування може надати відповідач для звільнення від відповідальності? Які докази можуть підтвердити форс-мажорний характер обставин? Як суд може оцінити подані доводи?

2. Громадянин подав позов до суду про захист честі, гідності та ділової репутації через поширення недостовірної інформації в ЗМІ.

Які способи захисту цивільних прав може застосувати суд? Чи може суд зобов'язати відповідача спростувати інформацію? Які критерії визначають розмір моральної шкоди?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Принцип добросовісності у здійсненні цивільних прав»*.

2. Підготувати презентацію на тему *«Цивільно-правова відповідальність: особливості застосування та судова практика»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які принципи здійснення цивільних прав закріплені у законодавстві?

2. Які способи захисту цивільних прав передбачені цивільним законодавством?

3. У чому полягає відмінність між судовою та позасудовою формою захисту цивільних прав?

4. Що таке цивільно-правова відповідальність, які її основні функції?

5. Які види цивільно-правової відповідальності існують?

6. Які умови необхідні для настання цивільно-правової відповідальності?

7. У яких випадках можливо звільнення від цивільно-правової відповідальності?

8. Які зміни в механізмах захисту цивільних прав можуть застосовуватися в умовах воєнного стану?

9. Які правові наслідки має зловживання цивільними правами?

10. Чи можна захищати цивільні права шляхом самозахисту?

ТЕМА 6. ПРЕДСТАВНИЦТВО. СТРОКИ ТА ТЕРМІНИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Опрацювати поняття представництва у цивільному праві, його роль у здійсненні прав та виконанні обов'язків.

2. Дослідити види представництва: добровільне (договірне), обов'язкове (законне), комерційне.

3. Вивчити повноваження представника, межі їх реалізації та наслідки перевищення повноважень.

4. Ознайомитися з правовим значенням довіреності, її видами, строками та підставами припинення.

5. Розглянути процедуру представництва в умовах воєнного стану, особливості представництва військовослужбовців, громадян, які знаходяться за кордоном.

6. Вивчити поняття строків у цивільному праві, їх види та порядок обчислення.

7. Розглянути поняття позовної давності, її правове значення, види та наслідки пропуску строку позовної давності.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте договірне та законне представництво за такими критеріями: підстави виникнення, правові наслідки, коло осіб, які можуть бути представниками.

2. Проаналізуйте відмінності між генеральною, спеціальною та разовою довіреністю, складіть їх схематичне порівняння.

3. Розгляньте поняття та юридичні наслідки переривання та зупинення строку позовної давності.

Таблиця «Види представництва»

Заповніть таблицю, у якій класифікуйте види представництва (договірне, законне, комерційне), зазначте їх особливості та сфери застосування.

Кейс-завдання:

1. Малолітня особа хоче укласти договір купівлі-продажу цінного майна. Хто має право представляти її інтереси? Чи може вона укласти цей договір без згоди законних представників? Які правові наслідки матиме укладення такого договору?

2. Громадянин передав генеральну довіреність на управління майном іншій особі. Через два місяці він дізнався, що представник уклав невигідний договір купівлі-продажу його нерухомості.

Чи можна визнати правочин недійсним? Які обмеження існують щодо повноважень представника? Які правові дії може здійснити громадянин для захисту своїх прав?

3. Особа подала позов після закінчення строку позовної давності. Чи може суд прийняти такий позов? За яких умов строк позовної давності може бути поновлений? Які наслідки має закінчення строку позовної давності?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Роль представництва у сучасному цивільному обігу»*.

2. Підготувати презентацію на тему: *«Правові наслідки пропуску строку позовної давності»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке представництво у цивільному праві?
2. Які види представництва ви знаєте?
3. У яких випадках представництво є обов'язковим (законним)?
4. Що таке довіреність, які її основні види?
5. Які наслідки має перевищення повноважень представником?
6. Чим комерційне представництво відрізняється від агентських правовідносин?
7. Які основні види строків у цивільному праві?
8. Що таке строк позовної давності та які його види?
9. Які наслідки закінчення строку позовної давності?
10. У яких випадках можливе зупинення або переривання строку позовної давності?

ТЕМА 7. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО РЕЧОВІ ПРАВА. ПРАВО ВЛАСНОСТІ. ПРАВА НА ЧУЖІ РЕЧІ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Визначити поняття речових прав, їх місце у цивільному праві та відмінність від зобов'язальних прав.
2. Дослідити основні принципи речового права: абсолютний характер, стабільність, захист від порушень третіми особами.
3. Ознайомитися з правом власності, його змістом та елементами: володіння, користування, розпорядження.
4. Розглянути форми власності (приватна, державна, комунальна, спільна) та їх особливості.
5. Проаналізувати підстави набуття права власності та момент набуття права власності за договором.
6. Вивчити підстави припинення права власності, включаючи добровільні та примусові форми відчуження.

7. Ознайомитися з поняттям обмежених речових прав (сервітут, суперфіцій, емфітевзис) та їх відмінністю від права власності.

8. Розглянути право інтелектуальної власності, його суб'єктів та об'єкти, особливості захисту в умовах воєнного стану.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте право власності та обмежені речові права за такими критеріями: зміст, обсяг повноважень, межі розпорядження.

2. Дослідіть спільну часткову та спільну сумісну власність – у чому відмінності у правовому режимі управління спільним майном?

3. Розгляньте основні відмінності між сервітutom, суперфіцієм та емфітевзисом.

Таблиця «Форми власності»

Заповніть таблицю, де зазначте форми власності (приватна, державна, комунальна, спільна), їх особливості та приклади об'єктів власності.

Кейс-завдання:

1. Громадянин А. знайшов загублений гаманець з грошима та документами.

Чи може він набути право власності на знахідку? Які правові наслідки настануть, якщо він не повідомить про знахідку? Який порядок передачі бездоглядних речей?

2. Міська рада вирішила викупити земельну ділянку приватної особи для будівництва школи.

Чи можна примусово відчужити ділянку? Яка процедура такого викупу? Чи передбачена компенсація власнику?

3. Власник нерухомості дозволив сусіду безоплатно користуватися своєю ділянкою для проходу. Через деякий

час власник вирішив заборонити сусідові проходити через його землю.

Чи має сусід право продовжувати користування ділянкою? Як називається це обмежене речове право? Які є підстави припинення такого права?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Право власності в Україні: проблеми захисту та перспективи розвитку»*.

2. Підготувати презентацію на тему: *«Обмежені речові права: правові механізми їх реалізації та захисту»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке речові права та чим вони відрізняються від зобов'язальних прав?

2. Які основні принципи речового права?

3. Що входить до змісту права власності?

4. Назвіть форми власності в Україні та їхні особливості.

5. Які існують підстави набуття права власності?

6. У яких випадках право власності припиняється примусово?

7. Що таке право спільної власності, які його види?

8. Чим сервітут відрізняється від суперфіцію?

9. Які особливості має право інтелектуальної власності?

10. Які обмеження існують для реалізації права власності в умовах воєнного стану?

ТЕМА 8. ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО. ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Визначити поняття зобов'язального права, його місце у правовій системі та відмінність від речового права.

2. Ознайомитися з класифікацією зобов'язань (договірні, позадоговірні, односторонні, двосторонні тощо).

3. Розглянути суб'єктний склад зобов'язальних правовідносин: кредитор, боржник, треті особи, множинність суб'єктів.

4. Вивчити підстави виникнення зобов'язань (договори, заподіяння шкоди, судові рішення, безпідставне збагачення).

5. Проаналізувати припинення зобов'язань, його види та юридичні наслідки (новація, прощення боргу, неможливість виконання).

6. Розглянути засоби забезпечення виконання зобов'язань, їх види та юридичну природу.

7. Вивчити особливості неустойки, застави, поруки, гарантії, притримання та завдатку.

8. Проаналізувати вплив воєнного стану на виконання зобов'язань: форс-мажор, мораторій на стягнення боргів, обмеження реалізації заставного майна.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте договірні та позадоговірні зобов'язання за такими критеріями: підстава виникнення, об'єкт, суб'єкти.

2. Визначте відмінності між неустойкою та штрафними санкціями у договірних відносинах.

3. Порівняйте іпотеку та заставу рухомого майна – які основні відмінності між цими видами забезпечення?

4. Визначте основні відмінності між порукою та гарантією як способами забезпечення виконання зобов'язань.

Таблиця «Класифікація засобів забезпечення виконання зобов'язань»

Заповніть таблицю, вказавши види забезпечення (неустойка, застава, порука, гарантія, завдаток, притримання), їх правову природу та застосування.

Кейс-завдання:

1. Підприємство уклало договір на постачання обладнання, але постачальник порушив строки. У договорі передбачено неустойку у вигляді штрафу.

Чи може покупець вимагати стягнення неустойки? Які дії слід вжити покупцю для належного захисту своїх прав? Чи можливе зменшення розміру неустойки судом?

2. Громадянин передав свою квартиру в іпотеку банку. Після певного часу він перестав виплачувати кредит.

Які дії може вчинити банк щодо забезпечення виконання зобов'язання? Чи може громадянин оскаржити реалізацію нерухомості? Як війна може вплинути на реалізацію заставного майна?

3. Кредитор утримує майно боржника через несплату останнім грошових коштів за договором оренди.

Чи є такі дії правомірними? Як боржник може повернути своє майно? Чи можливе притримання майна у випадку прострочення боржника через форс-мажорні обставини?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *"Забезпечення виконання зобов'язань у сучасних умовах: чи є достатніми чинні правові механізми?"*.

2. Підготувати презентацію на тему: *"Види зобов'язань та їх значення у цивільному обігу"*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке зобов'язальне право і яке його місце у правовій системі?

2. Які основні види зобов'язань існують?

3. Хто є суб'єктами зобов'язальних правовідносин?

4. Які існують підстави виникнення зобов'язань?

5. У яких випадках можливе припинення зобов'язань?

6. Що таке форс-мажор і які його наслідки для виконання зобов'язань?

7. Які є основні засоби забезпечення виконання зобов'язань?

8. Чим відрізняється неустойка від штрафу?

9. Які особливості має іпотека порівняно із заставою рухомого майна?

10. Чим порука відрізняється від гарантії?

11. Що таке притримання майна та коли воно застосовується?

12. Яке значення має завдаток у договірних відносинах?

13. Як військовий стан впливає на зобов'язальні відносини?

14. Чи можливий мораторій на виконання зобов'язань у період війни?

ТЕМА 9. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР. ДОГОВОРИ ПРО ПЕРЕДАЧУ МАЙНА У ВЛАСНІСТЬ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Визначити поняття цивільно-правового договору, його роль у регулюванні цивільних правовідносин.

2. Ознайомитися з класифікацією цивільно-правових договорів (за правовою природою, моментом укладення, оплатністю тощо).

3. Вивчити принцип свободи договору, його межі та обмеження.

4. Проаналізувати порядок укладення договору (оферта, акцепт), умови дійсності договорів.

5. Розглянути підстави та наслідки недійсності договорів, відмінність між нікчемними та оспорюваними договорами.

6. Дослідити форс-мажорні обставини як підставу для припинення договору.

7. Ознайомитися з основними видами договорів про передачу майна у власність (купівля-продаж, міна, дарування, рента, довічне утримання).

8. Вивчити особливості виконання договорів про передачу майна у власність в умовах воєнного стану.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте купівлю-продаж та договір міни за основними характеристиками: предмет договору, форма, обов'язки сторін.

2. Визначте відмінності між договором дарування та договором купівлі-продажу.

3. Порівняйте договір ренти та договір довічного утримання за правовими наслідками.

4. Визначте особливості договорів про передачу майна у власність у порівнянні з орендними договорами.

Таблиця «Види договорів про передачу майна у власність»

Заповніть таблицю, вказавши вид договору (купівля-продаж, міна, дарування, рента, довічне утримання), сторони договору, істотні умови, форма, правові наслідки невиконання.

Кейс-завдання:

1. Громадянин А уклав з громадянином Б договір купівлі-продажу квартири, проте Б не сплатив повну суму за договором.

Які можливі дії продавця? Чи може продавець вимагати розірвання договору? Які наслідки для покупця, якщо він не виконав своїх зобов'язань?

2. Особа передала в дарунок земельну ділянку, а через місяць передумала та звернулася до суду з вимогою визнати договір недійсним.

Чи можливе оспорювання договору дарування? Які підстави можуть бути для визнання договору дарування недійсним? Як захистити право власності нового власника?

3. Людина уклала договір довічного утримання (догляду), але після кількох років догляду набувач відмовився виконувати свої зобов'язання.

Які наслідки такої поведінки? Як може діяти відчужувач у цій ситуації? Чи можливе розірвання договору?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Принцип свободи договору в сучасному праві: чи є обмеження виправданими?»*.

2. Підготувати презентацію на тему: *«Форми та види цивільно-правових договорів»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке цивільно-правовий договір і які його основні функції?

2. Які основні види цивільно-правових договорів існують?

3. Що таке оферта та акцепт у процесі укладення договору?

4. Які є обов'язкові умови договору?

5. У яких випадках можливе визнання договору недійсним?

6. Які наслідки має визнання договору нікчемним?

7. Що таке форс-мажорні обставини та які їх наслідки для виконання договорів?

8. Які особливості має договір купівлі-продажу нерухомості?

9. Чим міна відрізняється від купівлі-продажу?

10. Які особливості має договір дарування?

11. Які зобов'язання сторін у договорі ренти?

12. Як регулюється договір довічного утримання (догляду)?

13. Які наслідки має невиконання договору про передачу майна у власність?

14. Як військовий стан впливає на договірні зобов'язання?

15. Чи є обов'язковим нотаріальне посвідчення договорів купівлі-продажу?

ТЕМА 10. ДОГОВІР НАЙМУ (ОРЕНДИ) ТА ЙОГО РІЗНОВИДИ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Визначити поняття договору найму (оренди) та його основні ознаки.

2. Охарактеризувати класифікацію договорів найму (оренди) (за предметом, строком, правовими наслідками).

3. Проаналізувати істотні умови договору найму (оренди): предмет, строк, орендна плата.

4. Розглянути права та обов'язки сторін за договором найму (оренди).

5. Ознайомитися з формою договору (письмова, нотаріальне посвідчення, державна реєстрація).

6. Вивчити особливості оренди нерухомого майна, вимоги до реєстрації договорів оренди.

7. Дослідити відмінності договору найму (оренди) від інших договорів (позички, зберігання, лізингу).

8. Вивчити правові наслідки невиконання договору оренди.

9. Ознайомитися з особливостями оренди земельних ділянок, транспортних засобів, фінансового лізингу.

10. Проаналізувати договір позички, його правові наслідки та відмінності від оренди.

11. Вивчити особливості оренди в умовах воєнного стану, оренду житла для внутрішньо переміщених осіб та військовослужбовців.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте договір оренди та договір позички (предмет, строк, форма, права та обов'язки сторін).
2. Визначте основні відмінності фінансового лізингу від договору оренди.
3. Проаналізуйте особливості комерційного та соціального найму житла.
4. Порівняйте оренду нерухомого майна та оренду транспортних засобів за основними характеристиками.

Таблиця «Основні види договорів найму (оренди)»

Заповніть таблицю, вказавши вид договору (оренда житла, оренда землі, оренда транспорту, лізинг, позичка), предмет, сторони, строк, реєстраційні вимоги, правові наслідки порушення.

Кейс-завдання:

1. Орендар не вніс орендну плату за три місяці за договором оренди комерційного приміщення.

Які дії може вжити орендодавець? Чи можна примусово виселити орендаря? Які штрафні санкції можливі за невиконання договору?

2. Громадянин уклав договір оренди квартири, але через рік орендодавець вирішив продати її без згоди орендаря.

Чи має орендар переважне право на купівлю квартири? Як діяти орендарю у разі порушення його прав? Чи можна достроково розірвати договір оренди?

3. Підприємство орендувало вантажний автомобіль без екіпажу, однак під час експлуатації було виявлено несправності.

Хто відповідає за технічний стан транспорту? Чи може орендар вимагати ремонту або відшкодування збитків? Які наслідки для орендодавця, якщо транспорт непридатний до експлуатації?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Роль договору оренди у розвитку економіки України»*.
2. Підготувати презентацію на тему: *«Правове регулювання орендних відносин»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке договір найму (оренди) і які його особливості?
2. Які істотні умови договору оренди?
3. У яких випадках договір оренди підлягає державній реєстрації?
4. Які права та обов'язки має орендодавець та орендар?
5. Які правові наслідки невиконання умов договору оренди?
6. Чим договір оренди відрізняється від договору позички?
7. Які особливості має договір комерційного найму житла?
8. Що таке договір піднайму житла?
9. Які вимоги до укладення договору оренди землі?
10. Які відмінності між орендою транспортного засобу з екіпажем та без екіпажу?
11. Що таке фінансовий лізинг та як він регулюється?
12. У яких випадках може бути розірваний договір оренди?
13. Які особливості має прокат як різновид оренди?
14. Як оренда житла регулюється в умовах воєнного стану?
15. Чи можна достроково розірвати договір оренди нерухомості і які наслідки це має?

ТЕМА 11. ДОГОВОРИ ПРО ВИКОНАННЯ РОБІТ ТА НАДАННЯ ПОСЛУГ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Визначити поняття та загальні ознаки договорів про виконання робіт.

2. Класифікувати договори про виконання робіт та договори про надання послуг.

3. Проаналізувати договір підряду, його істотні умови, права та обов'язки сторін.

4. Визначити специфіку будівельного підряду, роль проектно-кошторисної документації та порядок приймання робіт.

5. Охарактеризувати договір побутового підряду та його особливості.

6. Визначити особливості договору на виконання науково-дослідних та технологічних робіт.

7. Вивчити особливості укладення договорів про виконання робіт в умовах воєнного стану.

8. Розглянути договір про надання послуг, його предмет, сторони, відповідальність та припинення.

9. Охарактеризувати договір перевезення вантажу та пасажирів, розглянути його види.

10. Вивчити правову природу договору транспортного експедирування, його елементи та порядок припинення.

11. Проаналізувати договір зберігання та його різновиди (ломбарди, банківські сейфи, готелі тощо).

12. Дослідити договір доручення та відмінності від договору комісії.

13. Охарактеризувати договір управління майном та відповідальність управителя.

14. Визначити страхові зобов'язання, їх об'єкти та особливості договору страхування.

15. Проаналізувати вплив воєнного стану на виконання договорів про надання послуг.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте договір підряду та договір доручення. Які основні відмінності у предметі договору, відповідальності сторін та порядку виконання?

2. Визначте відмінності між договорами підряду, комісії та доручення.

3. Порівняйте договір транспортного експедирування з договором перевезення.

4. Охарактеризуйте спільні та відмінні риси договору управління майном та договору доручення.

5. Проаналізуйте договір будівельного підряду та договір побутового підряду, визначте їх основні особливості.

Таблиця «Основні види договорів про виконання робіт та надання послуг»

Заповніть таблицю, вказавши вид договору (підряд, побутовий підряд, будівельний підряд, перевезення, транспортне експедирування, зберігання, комісія, доручення, управління майном), предмет договору, сторони, істотні умови, правові наслідки порушення.

Кейс-завдання:

1. Будівельна компанія уклала договір будівельного підряду з інвестором, але через три місяці після початку робіт виявила, що кошторис перевищує попередньо розраховану суму.

Чи може підрядник вимагати зміни умов договору? Які правові наслідки для сторін у разі невиконання договору? Як врегулювати спір відповідно до норм цивільного права?

2. Громадянин замовив ремонт автомобіля у СТО, але через місяць після ремонту з'ясувалося, що роботи виконані неякісно.

Які права має замовник? Чи може він вимагати усунення недоліків або повернення коштів? Які правові підстави для відшкодування збитків?

3. Підприємець замовив транспортне перевезення вантажу, але під час транспортування частина товару була пошкоджена.

Хто несе відповідальність за пошкодження вантажу? Які дії має вжити замовник для захисту своїх прав? Чи можливе відшкодування збитків і в якому розмірі?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Значення договорів про надання послуг у сучасних ринкових відносинах»*.

2. Підготувати презентацію на тему: *«Правове регулювання договорів підряду та перевезення в Україні»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке договір підряду і які його особливості?
2. Які істотні умови договору підряду?
3. Яка різниця між будівельним підрядом та побутовим підрядом?
4. У яких випадках договір підряду може бути визнаний недійсним?
5. Які особливості має договір на виконання науково-дослідних робіт?
6. Чим відрізняється договір про надання послуг від договору підряду?
7. Які істотні умови договору транспортного перевезення?
8. Які відмінності між договорами перевезення вантажу та пасажирів?
9. Що таке договір транспортного експедирування?
10. Які права та обов'язки мають сторони договору зберігання?

11. Чим договір комісії відрізняється від договору доручення?
12. Які особливості має договір управління майном?
13. Які основні види страхових договорів?
14. Як відбувається припинення договору про надання послуг?
15. Які особливості укладення договорів про виконання робіт в умовах воєнного стану?

ТЕМА 12. ДОГОВОРИ, ПОВ'ЯЗАНІ З РОЗРАХУНКОВО-КРЕДИТНИМИ ВІДНОСИНАМИ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Визначити поняття та форми розрахунків у цивільному праві.
2. Охарактеризувати правове регулювання готівкових та безготівкових розрахунків.
3. Вивчити основні форми безготівкових розрахунків (розрахунки платіжними дорученнями, акредитивом, інкасовими дорученнями, розрахунковими чеками).
4. Визначити поняття та правову природу договору позики, його зміст, форму та предмет.
5. Проаналізувати відповідальність за неналежне виконання договору позики.
6. Визначити способи забезпечення виконання договору позики.
7. Дослідити правову природу кредитних відносин та види кредитів.
8. Визначити істотні умови кредитного договору, порядок його укладення та припинення.
9. Розглянути правове регулювання банківських вкладів (депозитів), їх види та особливості.
10. Вивчити поняття договору банківського рахунка, його сторони, права та обов'язки, підстави розірвання.

11. Охарактеризувати договір факторингу, його основні ознаки, сторони та порядок виконання.

12. Визначити особливості виконання договірних зобов'язань у банківській сфері в умовах воєнного стану.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте договір позики та кредитний договір. Які основні відмінності у суб'єктах, предметі, відповідальності сторін?

2. Проаналізуйте форми безготівкових розрахунків та визначте їх переваги та недоліки.

3. Визначте відмінності між договором банківського вкладу та договором банківського рахунка.

4. Порівняйте договір факторингу та договір кредиту за предметом, правами сторін та способами виконання.

5. Охарактеризуйте розрахункові документи (платіжні доручення, акредитив, інкасові доручення, чеки), визначивши їх основні особливості.

Таблиця «Основні види договорів у банківській сфері»

Заповніть таблицю, вказавши вид договору (позика, кредитний договір, банківський вклад, банківський рахунок, факторинг), його предмет, сторони, основні умови, правові наслідки порушення.

Кейс-завдання:

1. Фізична особа уклала договір банківського вкладу на рік, однак через три місяці вирішила достроково його розірвати.

Чи має вкладник право на повернення вкладу? Які можуть бути наслідки дострокового розірвання договору? Як регулюється питання дострокового зняття депозиту в цивільному праві?

2. Підприємець уклав договір факторингу з банком, але отримав претензії щодо виконання договору.

Які права має фактор (банк)? Чи може підприємець оскаржити вимоги банку? Які наслідки невиконання договору факторингу?

3. Позичальник отримав кредит у банку, але через непередбачувані обставини не зміг вчасно внести черговий платіж.

Які санкції можуть бути застосовані до боржника? Чи можливе відстрочення виплат або зміна умов кредитного договору? Які механізми захисту прав позичальника передбачені законодавством?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Роль банківських договорів у сучасній економіці»*.

2. Підготувати презентацію на тему: *«Факторинг як інструмент фінансового забезпечення підприємств»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке розрахункові зобов'язання?
2. Які існують форми безготівкових розрахунків?
3. Які основні відмінності між договором позики та кредитним договором?
4. Що таке акредитив та в яких випадках він застосовується?
5. Які істотні умови договору банківського рахунка?
6. Що таке договір банківського вкладу та які його особливості?
7. Які види банківських вкладів існують у банківській практиці?
8. Чим відрізняється договір факторингу від кредитного договору?
9. Які права та обов'язки мають сторони договору банківського рахунка?

10. Як може бути забезпечене виконання договору позики?
11. Які існують наслідки порушення договору позики?
12. Які особливості має розрахунок за чеками та платіжними дорученнями?
13. Які основні етапи укладення кредитного договору?
14. Як можна припинити договір банківського рахунка?
15. Які особливості виконання договорів у банківській сфері в умовах воєнного стану?

ТЕМА 13. ІНШІ ДОГОВОРИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Визначити поняття та класифікацію договорів про передачу результатів творчої діяльності.
2. Розглянути предмет, сторони та істотні умови таких договорів.
3. Вивчити форму договору та строки його виконання.
4. Дослідити підстави припинення договору про передачу результатів творчої діяльності.
5. Охарактеризувати договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
6. Визначити поняття та умови ліцензійного договору, його правову природу.
7. Вивчити правову характеристику договору комерційної концесії (франчайзингу), його відмінності від інших договорів у сфері інтелектуальної власності.
8. Охарактеризувати договір інженірингу, його особливості та значення у господарській діяльності.
9. Визначити поняття та види договорів про спільну діяльність.
10. Проаналізувати порядок укладення, зміст та припинення договору про спільну діяльність.
11. Дослідити відповідальність сторін за договором про спільну діяльність.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте договір про передавання виключних майнових прав та ліцензійний договір. Які їхні основні відмінності?

2. Дослідіть договір комерційної концесії (франчайзингу) та порівняйте його з договором купівлі-продажу бізнесу.

3. Визначте відмінності між договорами про спільну діяльність та засновницькими договорами юридичних осіб.

4. Охарактеризуйте договори інженірингу, ліцензування та концесії та визначте їх основні правові особливості.

5. Визначте відмінності між договорами, пов'язаними з використанням інтелектуальної власності.

Таблиця «Основні види договорів у сфері інтелектуальної власності»

Заповніть таблицю, вказавши вид договору (ліцензійний договір, договір про передачу майнових прав, договір комерційної концесії, договір інженірингу), його предмет, сторони, основні умови, правові наслідки порушення.

Кейс-завдання:

1. Автор винаходу уклав договір на передачу виключних майнових прав, однак через рік вирішив розірвати його.

Чи може автор повернути свої права? Які наслідки має розірвання договору? Які гарантії передбачені для сторін договору?

2. Фізична особа придбала франшизу на відкриття ресторану, однак через фінансові труднощі не змогла виконати умови договору.

Які наслідки можливі для франчайзі? Чи може франчайзі змінити умови договору? Як закон регулює відповідальність сторін у франчайзингових відносинах?

3. Два підприємства уклали договір про спільну діяльність у сфері будівництва, однак один із партнерів порушив умови договору.

Які можливі наслідки для сторін? Як можна захистити права добросовісного партнера? Які способи припинення договору можливі?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Розвиток інтелектуальної власності в Україні та значення договірної регулювання»*.

2. Підготувати презентацію на тему: *«Франчайзинг як ефективний механізм ведення бізнесу»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке договір про передачу результатів творчої діяльності?

2. Які основні види ліцензій на використання об'єктів інтелектуальної власності?

3. Що таке договір комерційної концесії (франчайзингу) та які його особливості?

4. Які особливості має договір про спільну діяльність?

5. Які основні істотні умови ліцензійного договору?

6. Що таке договір інженірингу та для чого він використовується?

7. Які права та обов'язки мають сторони договору про передачу майнових прав інтелектуальної власності?

8. Чим відрізняється договір комерційної концесії від договору франчайзингу?

9. Які наслідки має припинення договору про передачу результатів творчої діяльності?

10. Як регулюється відповідальність сторін за невиконання ліцензійного договору?

11. Які існують механізми розірвання договорів про спільну діяльність?

12. Які основні вимоги щодо форми договорів у сфері інтелектуальної власності?

13. Що таке договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності?

14. Як регулюється відповідальність сторін за договором комерційної концесії?

15. Які особливості договорів у сфері інтелектуальної власності в умовах воєнного стану?

ТЕМА 14. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Визначити поняття та особливості недоговірних зобов'язань у цивільному праві.

2. Проаналізувати відмінності між договірними та недоговірними зобов'язаннями.

3. Вивчити класифікацію недоговірних зобов'язань (з односторонніх дій, з безпідставного збагачення, з вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення, деліктні зобов'язання).

4. Охарактеризувати зобов'язання з односторонніх дій (публічна обіцянка винагороди, конкурс) та їх особливості.

5. Визначити юридичну природу зобов'язань із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

6. Дослідити правове регулювання зобов'язань з безпідставного збагачення.

7. Вивчити правові засади відшкодування шкоди, визначити основні підстави та види відповідальності.

8. Охарактеризувати види шкоди в цивільному праві: майнова, моральна, шкода, завдана життю та здоров'ю особи.

9. Визначити відповідальність держави, юридичних і фізичних осіб за завдання шкоди.

10. Розглянути специфіку відшкодування шкоди, завданої військовими діями.

Порівняльний аналіз:

1. Порівняйте зобов'язання з односторонніх дій та договірні зобов'язання: які їхні основні відмінності?

2. Визначте відмінності між деліктними зобов'язаннями та зобов'язаннями із безпідставного збагачення.

3. Порівняйте відповідальність фізичних і юридичних осіб за заподіяння шкоди.

4. Охарактеризуйте особливості відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

5. Визначте відмінності між цивільною відповідальністю та кримінально-правовою відповідальністю за завдання шкоди.

6. Таблиця «Види недоговірних зобов'язань та їх характеристика»

7. Заповніть таблицю, вказавши вид зобов'язання, його суб'єктів, правові підстави виникнення та наслідки невиконання.

Кейс-завдання:

1. Громадянин оголосив публічну винагороду за знайдену річ, але після її повернення відмовився виплачувати обіцяну суму.

Чи може особа, що знайшла річ, вимагати винагороду? Які правові наслідки для громадянина, що порушив зобов'язання?

2. Людина добровільно допомогла сусіду полагодити дах його будинку після буревію без попередньої домовленості. Пізніше вона вимагала компенсацію за виконані роботи.

Чи має вона право на отримання відшкодування? Які правові підстави можуть бути застосовані у цій ситуації?

3. Автомобіль наїхав на людину на пішохідному переході, спричинивши їй тілесні ушкодження. Постраждалий вимагає компенсації витрат на лікування та моральної шкоди.

Які види відповідальності може нести водій? Як суд оцінюватиме обґрунтованість вимог постраждалого?

4. Внаслідок бойових дій було зруйновано приватний житловий будинок. Власник звернувся до державних органів з вимогою компенсації.

Які механізми компенсації передбачені законом? Чи є різниця у відповідальності держави за руйнування приватного майна у період війни та у мирний час?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Цивільно-правова відповідальність за завдання шкоди: принципи, межі та наслідки».*

2. Підготувати презентацію на тему: *«Зобов'язання з безпідставного збагачення: проблеми судової практики».*

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке недоговірні зобов'язання?
2. Які види недоговірних зобов'язань існують у цивільному праві?
3. Що таке зобов'язання з односторонніх дій?
4. Які особливості має публічна обіцянка винагороди?
5. Яка правова природа зобов'язань із безпідставного збагачення?
6. Що таке деліктні зобов'язання і які їхні основні ознаки?
7. Які умови необхідні для настання цивільно-правової відповідальності за шкоду?
8. Які види шкоди виділяють у цивільному праві?
9. Що таке моральна шкода, як вона оцінюється і компенсується?

10. Які особливості має відшкодування шкоди, завданої військовими діями?

11. Чим відрізняється відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, від відшкодування шкоди, завданої юридичною особою?

12. Які особливості має відповідальність за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки?

13. Як регулюється відшкодування шкоди, завданої внаслідок незаконних дій органів влади?

14. Які підстави припинення зобов'язань з односторонніх дій?

15. Які механізми компенсації шкоди, завданої під час війни, існують у правовій системі України?

ТЕМА 15. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПАДКУВАННЯ. СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ. СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ

Теоретична частина (опрацювання навчального матеріалу)

1. Визначити поняття та загальну характеристику спадкового права.

2. Охарактеризувати основні принципи спадкування (свобода заповіту, універсальне правонаступництво, захист прав спадкоємців).

3. Дослідити підстави спадкування: спадкування за заповітом та за законом.

4. Визначити об'єкти спадкування та їх правовий режим.

5. Визначити суб'єктів спадкових правовідносин (спадкодавець, спадкоємці, нотаріуси, держава у разі відумерлої спадщини).

6. Розглянути особливості спадкування окремих об'єктів (нерухомість, грошові кошти, корпоративні права, авторські права тощо).

7. Проаналізувати порядок оформлення права на спадщину.

8. Визначити поняття і строки прийняття спадщини, а також наслідки пропущення строку для прийняття спадщини.

9. Дослідити процедуру відмови від спадщини та її правові наслідки.

10. Охарактеризувати відумерлу спадщину та порядок її переходу у власність держави.

11. Розглянути поняття та значення заповіту, а також принцип свободи заповіту.

12. Дослідити форму та порядок складання заповіту, його зміст, можливість скасування або зміни.

13. Охарактеризувати обов'язкову частку у спадщині, заповідальний відказ (легат) та їхнє значення.

14. Вивчити підстави для оскарження заповіту в суді.

15. Дослідити поняття та підстави спадкування за законом.

16. Визначити черговість спадкоємців та право представлення.

17. Охарактеризувати правові наслідки усунення від спадкування.

18. Проаналізувати способи прийняття спадщини та наслідки відмови від неї.

19. Дослідити поняття спадкового договору, його відмінності від заповіту та договору дарування.

Порівняльний аналіз:

1. Визначте відмінності між спадкуванням за заповітом та спадкуванням за законом.

2. Порівняйте правовий режим спадкового договору та заповіту.

3. Проаналізуйте відмінності між відмовою від спадщини та усуненням від спадкування.

4. Визначте особливості спадкування за правом представлення.

5. Охарактеризуйте відмінності між заповідальним відказом та обов'язковою часткою у спадщині.

6. Проаналізуйте правові наслідки порушення строків прийняття спадщини.

7. Визначте переваги та недоліки спадкового договору у порівнянні з іншими механізмами розпорядження майном на випадок смерті.

Таблиця «Спадкування за заповітом та за законом»

Заповніть таблицю, вказавши підстави, порядок оформлення, суб'єктів, особливості та правові наслідки.

Кейс-завдання:

1. Громадянин склав заповіт, але через рік втратив дієздатність унаслідок хвороби. Його родичі вимагають визнання заповіту недійсним.

Чи можуть вони його оскаржити? Які правові підстави можуть бути застосовані?

2. Чоловік залишив заповіт, у якому заповів квартиру лише одному зі своїх трьох дітей. Інші діти подали позов про отримання обов'язкової частки у спадщині.

Чи мають вони на це право? Яка частка належить кожному спадкоємцю?

3. Громадянин прийняв спадщину через 8 місяців після смерті спадкодавця, проте нотаріус відмовився оформлювати спадкове свідоцтво через пропуск строку.

Чи можна відновити строк для прийняття спадщини? Які дії слід вжити?

4. У спадок залишилося майно, проте спадкоємці відмовилися від його прийняття. Держава визнала спадщину відумерлою.

Яка процедура передачі такого майна? Чи можуть інші особи претендувати на нього після цього?

Творче завдання

1. Написати есе на тему: *«Свобода заповіту та її обмеження: баланс приватного інтересу та прав спадкоємців»*.

2. Підготувати презентацію на тему: *«Спадковий договір як альтернатива заповіту: переваги та ризики»*.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке спадкове право?
2. Які основні принципи спадкування?
3. Які існують підстави спадкування?
4. Що входить до складу спадкової маси?
5. Хто може бути спадкодавцем?
6. Хто є спадкоємцями за заповітом та за законом?
7. Які існують черги спадкоємців за законом?
8. Що таке право представлення у спадкуванні?
9. Які правові наслідки пропуску строків прийняття спадщини?
10. Що таке заповідальний відказ (легат)?
11. Які існують способи прийняття спадщини?
12. Які підстави для визнання заповіту недійсним?
13. Що таке обов'язкова частка у спадщині?
14. Що таке відумерла спадщина та як вона переходить у власність держави?
15. У чому різниця між спадковим договором і заповітом?

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Поняття, предмет і методи цивільного права
2. Принципи цивільного права України
3. Джерела цивільного права: міжнародні та національні акти
4. Цивільна правоздатність і дієздатність фізичних осіб
5. Юридичні особи в цивільному праві: поняття, види, правосуб'єктність
6. Поняття, зміст і форми права власності в Україні
7. Набуття і припинення права власності
8. Спільна власність: правове регулювання
9. Захист права власності та речові права на чуже майно
10. Особливості правового режиму нерухомого майна
11. Поняття, види та зміст зобов'язань у цивільному праві
12. Виконання зобов'язань та наслідки їх невиконання
13. Підстави припинення зобов'язань
14. Форс-мажор у договірному праві: правові наслідки
15. Договір як підстава виникнення цивільних правовідносин
16. Купівля-продаж: основні положення та особливості
17. Договір найму (оренди): права та обов'язки сторін
18. Договір підряду: правове регулювання та відповідальність
19. Договір страхування: поняття, зміст, особливості
20. Договір дарування та його відмінність від спадкового договору
21. Поняття та підстави спадкування
22. Заповіт та його правова природа
23. Спадковий договір як альтернатива заповіту
24. Оформлення та прийняття спадщини
25. Черговість спадкування за законом
26. Захист цивільних прав у судовому та позасудовому порядку
27. Цивільно-правова відповідальність: поняття, види, особливості

28. Відшкодування моральної шкоди: судова практика
29. Особливості цивільно-правового захисту споживачів
30. Відповідальність за завдання шкоди у цивільному праві
31. Відшкодування шкоди, завданої війною: правові механізми
32. Захист прав внутрішньо переміщених осіб у цивільному праві
33. Вплив воєнного стану на спадкові правовідносини.
34. Інтернет як простір цивільно-правових зобов'язань: особливості цифрових договорів та правозастосування
35. Нематеріальні блага та цифрові активи як об'єкти цивільних прав: перспективи правового регулювання
36. Особливості укладення та виконання договорів у період воєнного стану
37. Цивільно-правова охорона персональних даних: сучасні виклики та перспективи
38. Відповідальність за завдання моральної шкоди: українська практика та європейський досвід
39. Цивільно-правові аспекти сурогатного материнства: проблеми та перспективи
40. Спадкування боргів: обсяг відповідальності спадкоємців.

ЗАПИТАННЯ, ВИНЕСЕНІ НА ІСПИТ

1. Поняття та значення цивільного права. Цивільне право в умовах воєнного стану.
2. Предмет цивільного права.
3. Принципи цивільного права.
4. Методи цивільно-правового регулювання.
5. Поняття та значення джерел цивільного права.
6. Цивільний кодекс України як головне джерело цивільного права.
7. Поняття цивільних правовідносин.
8. Класифікація цивільних правовідносин.
9. Структура цивільних правовідносин.
10. Суб'єктний склад цивільних правовідносин.
11. Об'єкти цивільних правовідносин.
12. Зміст цивільних правовідносин.
13. Підстави виникнення та припинення цивільних правовідносин.
14. Фізична особа як основний суб'єкт цивільних правовідносин.
15. Правовий статус фізичних осіб в умовах воєнного стану.
16. Правоздатність фізичних осіб.
17. Дієздатність фізичних осіб.
18. Обмеження та позбавлення дієздатності.
19. Опіка та піклування.
20. Поняття та загальна характеристика юридичних осіб.
21. Види юридичних осіб.
22. Створення юридичних осіб.
23. Особливості державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.
24. Правоздатність та дієздатність юридичних осіб.
25. Відповідальність юридичної особи за свої зобов'язання.
26. Органи управління юридичної особи.
27. Господарські товариства та їх форми.

28. Підстави та способи припинення діяльності юридичних осіб.
29. Повні та командитні товариства.
30. Товариства з обмеженою й додатковою відповідальністю.
31. Акціонерні товариства.
32. Виробничі кооперативи.
33. Споживчі кооперативи.
34. Ліквідація.
35. Реорганізація (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення).
36. Особливості банкрутства як форми ліквідації юридичної особи.
37. Відповідальність юридичних осіб.
38. Поняття держави як суб'єкта цивільних правовідносин.
39. Форми участі держави у цивільних правовідносинах.
40. Поняття та загальна характеристика об'єктів цивільних прав.
41. Види об'єктів цивільних прав.
42. Речі як основний вид об'єктів цивільних прав.
43. Гроші та валютні цінності.
44. Цінні папери.
45. Інтелектуальна власність як об'єкт цивільних прав.
46. Інформація як об'єкт цивільних прав.
47. Результати робіт і послуги як об'єкти цивільних прав.
48. Поняття особистого немайнового права.
49. Захист особистих немайнових прав.
50. Поняття та загальна характеристика правочинів.
51. Класифікація правочинів.
52. Попередні правочини та їх правове значення.
53. Фідуціарні правочини у цивільному обороті.
54. Форма правочину.
55. Зміст правочину.
56. Умови правочину: істотні, випадкові та звичайні.
57. Предмет правочину, його правова природа.
58. Сторони правочину, їх права та обов'язки.

59. Терміни виконання правочину.
60. Недійсність правочину.
61. Оспорювані та нікчемні правочини.
62. Підстави визнання правочину недійсним.
63. Поняття та загальні засади здійснення цивільних прав.
64. Принципи здійснення цивільних прав.
65. Способи здійснення цивільних прав.
66. Особливості судового захисту цивільних прав в умовах воєнного стану.
67. Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності.
68. Види та форми цивільно-правової відповідальності.
69. Умови цивільно-правової відповідальності.
70. Склад цивільного правопорушення.
71. Вина як умова цивільно-правової відповідальності.
72. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
73. Представництво як правовий механізм реалізації цивільних прав та виконання обов'язків.
74. Представник та його правовий статус.
75. Повноваження представника: межі та способи їх реалізації.
76. Види представництва.
77. Добровільне (договірне) представництво.
78. Обов'язкове (законне) представництво.
79. Комерційне представництво.
80. Поняття довіреності, її форма, зміст, строк дії.
81. Види довіреностей: генеральна, спеціальна, разова.
82. Відкликання та припинення довіреності.
83. Припинення представництва.
84. Поняття строків та термінів в цивільному праві.
85. Види строків та термінів.
86. Порядок обчислення строків.
87. Поняття і значення строку позовної давності.
88. Види строків позовної давності.
89. Початок перебігу строку позовної давності.

90. Зупинення, перерва і поновлення строків позовної давності.
91. Поняття речових прав та їх місце у цивільному праві.
92. Основні принципи речового права.
93. Види речових прав.
94. Поняття та зміст права власності.
95. Форми власності.
96. Поняття і види підстав набуття права власності.
97. Момент набуття права власності.
98. Підстави припинення права власності.
99. Поняття та загальна характеристика права спільної власності.
100. Види спільної власності.
101. Поняття та значення обмежених речових прав.
102. Види обмежених речових прав.
103. Сервітут.
104. Суперфіцій.
105. Емфітевзис.
106. Поняття та значення права інтелектуальної власності.
107. Набуття та реалізація права інтелектуальної власності.
108. Види об'єктів права інтелектуальної власності.
109. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
110. Поняття зобов'язального права.
111. Класифікація зобов'язань.
112. Суб'єкти зобов'язальних правовідносин. Кредитор і боржник.
113. Множинність осіб в зобов'язанні.
114. Зміна осіб у зобов'язанні.
115. Підстави виникнення зобов'язань.
116. Виконання зобов'язань.
117. Поняття та загальна характеристика припинення зобов'язань. Вплив воєнного стану на зобов'язальні відносини.
118. Поняття та значення засобів забезпечення виконання зобов'язань.

119. Класифікація засобів забезпечення виконання зобов'язань.
120. Неустойка (штраф, пеня).
121. Застава. Іпотека.
122. Поручка.
123. Гарантія.
124. Притримання. Види при тримання.
125. Завдаток. Функції завдатку. Відмінність завдатку від авансу.
126. Вплив війни на виконання зобов'язань.
127. Поняття та значення цивільно-правового договору.
128. Функції договору.
129. Класифікація цивільно-правових договорів.
130. Форма договору.
131. Принцип свободи договору в цивільному праві. Межі свободи договору.
132. Зміст договору.
133. Істотні умови договору: предмет, ціна, строк виконання.
134. Порядок укладення договору.
135. Умови дійсності договору.
136. Недійсність договорів. Наслідки визнання договору недійсним.
137. Вплив війни на договірні відносини.
138. Загальна характеристика договорів про передачу майна у власність.
139. Основні види договорів про передачу майна у власність
140. Поняття та значення договору купівлі-продажу в цивільному обороті.
141. Договір міни.
142. Договір дарування.
143. Договір ренти.
144. Договір довічного утримання (догляду).
145. Особливості виконання договорів про передачу майна у власність в умовах воєнного стану

146. Загальна характеристика договору найму (оренди).
147. Класифікація договорів найму (оренди).
148. Істотні умови договору найму (оренди).
149. Форма договору.
150. Права та обов'язки сторін за договором найму (оренди).
151. Відповідальність сторін за невиконання умов договору.
152. Поняття договору найму (оренди) житла та його види.
153. Договір піднайму житла.
154. Договір найму (оренди) земельної ділянки.
155. Оренда транспортних засобів.
156. Договір позички.
157. Інші види найму (оренди).
158. Договір лізингу.
159. Особливості договору прокату.
160. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди.
161. Припинення договору найму (оренди).
162. Особливості договорів найму (оренди) в умовах воєнного стану.
163. Загальна характеристика договорів про виконання робіт.
164. Особливості укладення та виконання договорів про виконання робіт в умовах воєнного стану.
165. Класифікація договорів про виконання робіт.
166. Види підряду.
167. Поняття та загальна характеристика договору будівельного підряду. Субпідряд.
168. Сутність проектно-кошторисної документації. Види кошторисів.
169. Договір побутового підряду: поняття, особливості.
170. Поняття та загальна характеристика договору на виконання науково-дослідних робіт.
171. Поняття та ознаки договору про надання послуг.
172. Види та особливості договорів про надання послуг.
173. Договір перевезення вантажу.

174. Договір чартеру (фрахтування).
175. Договір перевезення пасажирів та багажу.
176. Договір транспортного експедирування.
177. Договір зберігання. Види договору зберігання.
178. Договір складського зберігання.
179. Спеціальні види зберігання. Секвестр.
180. Договір охорони. Види договорів охорони.
181. Поняття договору доручення.
182. Поняття та умови договору комісії.
183. Поняття, предмет та форма договору управління майном.
184. Поняття, предмет та форма договору страхування.
185. Особливості укладення та виконання договорів про надання послуг в умовах воєнного стану.
186. Порядок та форми безготівкових розрахунків.
187. Поняття і форми розрахунків.
188. Готівкові розрахунки як форма виконання грошових зобов'язань.
189. Поняття та правова природа позики.
190. Зміст договору позики.
191. Поняття та правове регулювання кредитних відносин. Види кредитів.
192. Поняття та загальна характеристика кредитного договору.
193. Поняття та загальна характеристика договору банківського вкладу (депозиту).
194. Договір банківського рахунка.
195. Договір факторингу: його поняття та ознаки.
196. Поняття договорів про передачу результатів творчої діяльності. Класифікація договорів.
197. Поняття та види ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності.
198. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
199. Правова характеристика договору комерційної концесії (франчайзингу).

200. Договір інженірінгу.
201. Поняття договору про спільну діяльність. Класифікація договорів.
202. Поняття недоговірних зобов'язань.
203. Види недоговірних зобов'язань.
204. Зобов'язання з односторонніх дій: поняття, види та загальна характеристика.
205. Поняття, елементи і система зобов'язань з відшкодування шкоди, джерела їх правового регулювання.
206. Підстави виникнення зобов'язань з відшкодування шкоди.
207. Відшкодування шкоди, завданої військовими діями.
208. Поняття та загальна характеристика спадкового права.
209. Основні принципи спадкування.
210. Підстави спадкування.
211. Особливості оформлення спадщини в умовах війни.
212. Суб'єкти та об'єкти спадкування.
213. Здійснення права на спадкування.
214. Спадкування за заповітом. Зміст заповіту.
215. Заповідальний відказ (легат).
216. Спадкування за законом.
217. Черговість спадкоємців.
218. Способи прийняття спадщини.
219. Оформлення спадкових прав.
220. Поняття та правова природа спадкового договору.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативні акти:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96- ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-BD>.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. №435- IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. в ред. Закону України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>
4. Господарський Кодекс України : Закон від 16.01.2003 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Житловий кодекс України : Закон УРСР від 30 червня 1983 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10></Text
6. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/1952-15#Text>
8. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. № 543/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/543/96-вр>.
9. Про заставу: Закон України від 02.10.1992 №2654-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/2654-12#Text>
10. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>,
11. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 №898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15>
12. Про електронну комерцію: Закон України від

03.09.2015 р. № 675-VIII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19>.

13. Про валюту і валютні операції: Закон від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

14. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 №1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20>

15. Практика розгляду судами цивільних справ про визнання правочинів недійсними / Верховний Суд; Узагальнення судової практики від 24 листопада 2008 р. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0003700-08>.

16. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 27.03.1992 р. № 6. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92>.

17. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992 р. № 6. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92>.

18. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 31.03.1995 р. № 4. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>.

Підручники, посібники, наукові праці:

1. Palvanov A. Civil law regulation of the provision of legal services to business entities. The American Journal of Political Science Law and Criminology. 2022. № 4.01. P. 86-92.

2. Бабич І.Г.Недійсність правочину як спосіб захисту цивільних прав. *Часопис цивілістики*. 2023. №48. С. 11-16.

3. Баранова Л. М. Договір як регулятор недоговірних зобов'язань. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. Харків: Право, 2022. № 43. С. 342 -348.

4. Берназ-Лукавецька О.М. Аналіз Впливу Covid-19 на спадкові відносини: міжнародний досвід. *«Римське право і сучасність. Актуальні проблеми оновлення цивільного законодавства»*: матер. Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 25 травня 2023), Одеса, Фенікс 2023. С. 42-43.

5. Ваганова І. М. Договірне право в системі цивільно-правової галузі. Південноукраїнський правничий правовис. Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2021. Вип. 2. С. 74-78.

6. Возняковська К. А., Баряхтар М. П. Державна підтримка бізнесу як пріоритет фінансової стабільності економіки. Держава та регіони. 2024 р. № 1.

7. Возняковська К. А., Пономаренко Н. М., Неміш Ю. В. Особливості використання електронної системи PROZORRO в державних закупівлях в Україні: проблеми та шляхи їх подолання. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2021, №25. с.100-114. <https://nonproblem.net/article/25-2021-100/>

8. Возняковська К.А. Особливості удосконалення господарських та цивільно-правових договорів у воєнний час. Юридичний вісник. 2024, № 3. http://yurvisnyk.in.ua/v3_2024/7.pdf

9. Возняковська К.А., Біленець Д.А. Перевезення вантажів під час пандемії: зарубіжний досвід та українська практика. Modernscientificresearches. 2021. №15. С.120-125.

10. Возняковська К.А., Чернишова О. Б., Башлай С. В. Світовий досвід розвитку цифрових валют центральних банків і його впровадження в Україні. Економіка та суспільство. 2021. Випуск № 33. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/937/897>

11. Голубева Н.Ю. Вдосконалення загальних положень про зобов'язання. Оновлення цивільного кодексу України: формування підходів: колективна монографія. О.І. Виговський, Н.Ю. Голубева, С.Д. Гринько та ін.; за ред.

проф. Довгерта А.С. і проф. Харитонova Є.О. Одеса. Видавничий дім «Гельветика», 2020. 674 с. С. 388 - 470.

12. Голубева Н.Ю. Договірне право «на війні». *Приватне право в умовах війни: матеріали всеукраїнської наукової конференції, присвячена 25-річчю з дня заснування Національного університету «Одеська юридична академія»* (м. Одеса. 15 листопада 2022 р.), Одеса. 2022. 1004 с. С.32-37.

13. Голубева Н.Ю. Оголошення карантину у зв'язку із «COVID-19» як підстава звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання. *Цивілістичні проблеми колізії приватних та публічних інтересів в умовах пандемії COVID-19: матеріали Всеукр. науково-практичної конференції* (м. Одеса. 13 листопада 2020 року), Одеса. 2020. С. 20-23.

14. Договірне (контрактне) право в сучасному європейському праві: навч. посібник для студентів магістратури спеціальність «Право» / за ред. Р. М. Достдар. Миколаїв: НУК, 2021. 460 с.

15. Договірне право України. Для підготовки до іспитів. Навчальний посібник. Тетарчук І. В. Центр учбової літератури. 2022. 260 с.

16. Донець А. Г. Договір зберігання віртуальних активів (CryptoCustody) за законодавством України. *Теорія і практика правознавства*. Електронне наукометричне фахове видання Національного університету імені Ярослава Мудрого. 2022. Том 2 № 22.

17. Донець А. Г. Договір зберігання: римське надбання та сучасність. *Римське право крізь призму традиції та судової практики: монографія* / за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. С. 360-383.

18. Заболотна Н.Я. Проблемні аспекти визначення юридичних фактів-подій у цивільному праві // *Юридичний електронний журнал*. № 3. 2022. С.87-90.

19. Контрактне право: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти усіх форм навчання; галузь

знань – 08 «Право», спеціальність – 081 «Право» / В. П. Попелюк, К. А. Возняковська, О.Р. Гофман, В. В. Добровольська. Одеса, 2021. 137 с.

20. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: АртЕк, 2020. 128 с.

21. Коробцова Н. В. Органи, тканини та інші анатомічні матеріали людини як об'єкти цивільних прав. Нетипові об'єкти : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ECUS, 2022. С. 242 – 261.

22. Коробцова Н.В. Віндикація біоматеріалу: римське право та сучасність. Юридичний науковий електронний журнал. № 9. 2022. С. 153 - 155.

23. Мирославський С.В. Стан і перспективи досліджень договірних відносин. Актуальні проблеми права: теорія і практика №1 (47), 2024.

24. Мічурін Є. О. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 250 с.

25. Надьон В. Відповідальність у приватному праві [розд. 14]. Правове регулювання економічної системи: інституції, правила, процедури : монографія / за ред. проф. М. В. Савчина. Одеса: Вид. дім «Гельветика», 2021. С. 663-711.

26. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 томах. За заг. ред. Дзери О.В. Луць В.В.. Кузнецової Н.С. Юрінком Інтер, 2019. 1800 с.

27. Оновлення Цивільного кодексу України: формування підходів: колективна монографія / О.І. Виговський, Н.Ю. Голубева, С.Д. Гринько та ін.; за ред. проф. Довгерта А.С. і проф. Харитонова Є.О. Одеса. Видавничий дім «Гельветика», 2020. 674 с.

28. Павлюк Н.М. Правова природа та поняття цивільних правовідносин: загальнотеоретичне дослідження. Юридичний електронний журнал. № 3. 2022. С.100-103.

29. Печений О. П. Майнові комплекси і правовий режим нерухомого майна [гл. 1, § 4]. Право нерухомості:

крізь призму судової практики: монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2021. С. 79-95.

30. Подвірної О.В., Киричук Б.С. Особливості правового регулювання спадкового договору в цивільному законодавстві України та зарубіжних держав. Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Випуск 2(20). м. Рівне. 2023 р. С.79-81.

31. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / за заг. ред. Н.С. Кузнецової. Одеса: Гельветика, 2021. 690 с.

32. Рубан О. Усунення від права на спадкування одного з батьків. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право, 2022. № 69. С. 138 – 142.

33. Слобовська І.А., Прощко В.М. Правове забезпечення електронних договорів в Україні. Юридичний вісник. 2023. № 2 (67). С. 189–195.

34. Спасибо-Фатєєва І. В. Утримання нерухомого майна [гл. 2, § 2]. Право нерухомості: кріз призму судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. С. 95-117.

35. Таш'ян Р. І. Особливі підстави недійсності правочинів під час війни. Нове українське право. 2022. № 3. С. 49-52.

36. Ус М. В. Договірна та деліктна відповідальність: значення та критерії розмежування. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 11 (13). С. 137- 153.

37. Цивільне право (особлива частина). Курс лекцій. За ред. проф. Спасибо-Фатєєвої І.В. ЕКУС, 2022. 640 с.

38. Цивільне право (частина особлива). Курс лекцій: навч. посібник / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2022. 640 с.

39. Цивільне право України: навч. посіб. до складання вступ. випробування в магістратуру у форматі ЗНО / В. І. Борисова, К. Ю. Іванова, Б. П. Карнаух, Ю. Є. Ходико. Харків : Право, 2021. 396 с.

40. Цивільне право. Загальна частина: навчально-методичний посібник / О.В. Кіріяк, Ю.П. Пацурківський, М.М. Гудима-Підвербецька, А.В. Бурка, С.В. Галкевич; Міністерство освіти і науки України, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021. 243 с

41. Цивільне право: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти усіх форм навчання; галузь знань – 08 «Право», спеціальність – 081 «Право» / К. А. Возняковська, О.І. Сафончик, Д.А. Біленець, К.М. Глиняна, Чернівці, 2024. 140 с.

42. Цивільне право: особлива частина. Практикум: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / кол. авт. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2021.-264.

43. Цивільне право: практикум / Р.Я. Демків, І.М. Євхутич, Т.В. Курило, В.О. Кучер, В.М. Парасюк; за редакцією В.О. Кучера; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 2 частини.

44. Цивільний кодекс України. Станом на 01 січня 2023 р.: наук.-практ. коментар за ред. Є.О. Харитонova та ін. Київ: Норма права, 2023. 1424 с.

45. Яркіна Н. Є. Спадкування прав інтелектуальної власності [гл. 2, § 4]. Спадкове право: крізь призму судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. С. 159 –179.

46. Яроцький В. Нормативно-організаційні та самоорганізаційні засади регулювання цивільних відносин. Актуальні проблеми співвідношення та взаємовпливу сучасної цивілістичної доктрини, законодавства та практики правозастосування в Україні : зб. статей до 60-річчя ювілею д-ра юрид. наук, проф. В. Л. Яроцького / упорядники : В. В. Надьон, Т. О. Музика, Ю. М. Філонова. Одеса : Видавничий Дім «Гельветика», 2022. С. 20-32.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

www.president.gov.ua – Президент України

Законодавча влада

www.rada.gov.ua – Верховна Рада України

www.ombudsman.kiev.ua – Уповноважений Верховної Ради з прав людини

Виконавча влада

www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України

www.minjust.gov.ua – Міністерство юстиції України

Судова влада

www.scourt.gov.ua – Верховний Суд

www.ccu.gov.ua – Конституційний Суд України

Інші державні органи

www.gp.gov.ua – Офіс Генерального прокурора

Рекомендовані науково-аналітичні ресурси

www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень

www.parlament.org.ua – Лабораторія законодавчих ініціатив

www.dspace.onua.edu.ua – eNUOLAIR репозитарій (архів) НУ ОЮА.

www.nbuv.gov.ua/ – Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

www.nlu.org.ua/ – Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого.

Навчально-методичне видання

**Возняковська К.А., Факас І.Б., Біленець Д.А.,
Тодорюк Д.Б. Цивільне право: навч.метод. посіб-ник для
здобувач. передвищої освіти ступеня «фаховий молодший
бакалавр»/ Возняковська К.А., Факас І.Б., Біленець Д.А.,
Тодорюк Д.Б., Чернівці, 2024. 99 с.**

В авторській редакції

Підп. до друку 28.11.2024.

Формат 60х84/16. Папір офс. Гарнітура Times New Roman Cyr.

Друк офс. Ум. друк. арк. Обл.-вид. арк.

Тираж 100 пр. Ціна договірна